

**ČESKÉ VYSOKÉ
UČENÍ TECHNICKÉ
V PRAZE**

**FAKULTA
BIOMEDICÍNSKÉHO
INŽENÝRSTVÍ**

**DIPLOMOVÁ
PRÁCE**

2018

**TOMÁŠ
RJABEC**

ČESKÉ VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V PRAZE

Fakulta biomedicínského inženýrství
Katedra zdravotnických oborů a ochrany obyvatelstva

Ropná bezpečnost a připravenost kraje na stav ropné nouze

**Oil Security and Preparedness to State of Emergency in Oil Security
at the Level of a Region**

Diplomová práce

Studijní program: Ochrana obyvatelstva
Studijní obor: Civilní nouzové plánování
Vedoucí práce: Mgr. Oldřich KRULÍK, Ph.D.

Tomáš Rjabec

Kladno 2018

Zadání diplomové práce

Student: Bc. Tomáš Rjabec
Studijní obor: Civilní nouzové plánování
Téma: Ropná bezpečnost a připravenost kraje na stav ropné nouze
Téma anglicky: Oil Security and Preparedness to State of Emergency in Oil Security at the Level of a Region

Zásady pro vypracování:

Cílem diplomové práce je doporučení k aktualizaci systému distribuce nouzových strategických zásob ropy při vyhlášení stavu ropné nouze ve správním obvodu Jihočeského kraje.

V teoretické části práce bude popsán právní rámec zajištění ropné bezpečnosti v ČR platnými právními předpisy a bude popsána specifická pozice oblasti ropné bezpečnosti v oblasti krizového plánování a nouzového hospodářství. Dále bude popsán nastavený systém opatření a nástrojů ke snížení spotřeby ropy a ropných produktů a přidělový systém pro stav ropné nouze.

V praktické části bude analyzován pomocí SWOT analýzy stávající systém omezené distribuce ropných produktů dle místních specifik na území Jihočeského kraje pro plánování distribuce ropných produktů z nouzových zásob Správy státních hmotných rezerv, zejména distribuce pohonných hmot za stavu ropné nouze subjektům, jejichž činnost má závažný dopad na bezpečnost správního obvodu kraje, zabezpečení základních životních potřeb obyvatelstva, zdraví osob nebo ekonomiku kraje. Na základě výsledků analýzy bude navržena úprava systému nouzového zásobování ropnými produkty na území Jihočeského kraje.

Seznam odborné literatury:

- [1] HARAZIN, Lukáš a LUŽA, Oldřich. Ekonomika při řešení krizových situací: vybrané kapitoly. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2010. ISBN 978-80-7251-322-2.
- [2] HARAZIN, Lukáš a LUŽA Oldřich. Ekonomika při řešení krizových situací: vybrané kapitoly II. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2012. ISBN 978-80-7251-368-0.
- [3] ANTUŠÁK, Emil. Krizový management: hrozby - krize - příležitosti. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009. ISBN 978-80-7357-488-8.
- [4] BARTUŠKA, Václav, LOUŽEK, Marek (ed.). Energetická politika: sborník textů. Praha: CEP – Centrum pro ekonomiku a politiku, 2009. ISBN 978-80-86547-77-0.

Vedoucí: Mgr. Oldřich Krulík, Ph.D.

Zadání platné do: 20.08.2018

.....
vedoucí katedry / pracoviště

.....
děkan

V Kladně dne 12.12.2016

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci s názvem „Ropná bezpečnost a připravenost kraje na stav ropné nouze“ vypracoval samostatně pouze s použitím pramenů, které uvádím v seznamu bibliografických odkazů.

Nemám závažný důvod proti užití tohoto školního díla ve smyslu § 60 zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon).

V Českých Budějovicích dne 30. 07. 2018

.....

Tomáš Rjabec

Poděkování

Rád bych poděkoval vedoucímu mé diplomové práce Mgr. Oldřichu Krulíkovi, Ph.D. za trpělivost, ochotu a poskytnuté cenné rady při zpracování této diplomové práce.

Abstrakt

Plánovací dokumentace ropné bezpečnosti je významnou částí plánovací dokumentace v oblasti civilní nouzové připravenosti. V práci je představen ucelený systém plánování a předpokládaný způsob řešení nedostatku ropy či ropných produktů z pohledu celostátní úrovně a jeho implementace na úroveň regionální v podmínkách Jihočeského kraje. Dále je popsán systém dopravy ropy na území státu, logistický řetězec předcházející zpracování surové ropy, jejího zpracování a distribuce ropných produktů, z nich pak zejména pohonných hmot pro spalovací motory, od výroby až po prodej konečnému spotřebiteli. Jako hlavní nástroj ropné bezpečnosti jsou představeny hmotné rezervy, což jsou státem uskladněné strategickými rezervami ropy a některých ropných produktů uložené u ochraňovatelů. Dále pak je v práci popsán přidělový systém, založený na používání přidělových lístků pro omezení spotřeby a karetního systému pro cílenou distribuci ropných produktů.

V praktické části je provedena SWOT analýza platné dokumentace ropné bezpečnosti Jihočeského kraje, potažmo celého systému ropné bezpečnosti jako celku. Na základě provedené analýzy je vypracován návrh na změny analyzované dokumentace a dílčích úprav celkového systému ropné bezpečnosti.

Klíčová slova

Ropná bezpečnost; ropná nouze; krizové plánování; civilní nouzové plánování; ochrana obyvatelstva; nouzové zásoby ropných produktů.

Abstract

Documents detailing plans for oil security are an important part of the planning documents for civil emergency preparedness. This paper aims to introduce a comprehensive system of planning and expected method of dealing with the shortage of oil or petroleum products from a state-wide perspective and its implementation to a regional level in the South Bohemian Region. Further, the paper describes the system of oil transport to the territory of the Czech Republic, the logistics chain from crude oil extraction to processing and the distribution of petroleum products, specifically fuel for combustion engines, from its production to sales to an end user. Material reserves, which are the strategic petroleum reserves stored by the state and some petroleum products deposited with contracted protectors, are introduced as the main tool of oil security. Finally, the paper describes a rationing system based on the use of ration cards designed to moderate consumption and a card system for targeted distribution of petroleum products.

Keywords

Oil Security; Oil Shortage; Crisis Planning; Civil Emergency Planning; Civil Protection; Emergency Petroleum Products Stocks.

Obsah

1	Úvod	12
2	Současný stav	13
2.1	System dodávek ropy a Energetická bezpečnost ČR	13
2.1.1	Zdroje ropy na území ČR.....	13
2.1.2	Vývoj těžby na našem území.....	14
2.1.3	Dovoz ropy do ČR.....	15
2.1.4	Skladování ropy na našem území.....	19
2.1.5	Rafinerie.....	20
2.1.6	Distribuce finálních ropných produktů	21
2.1.7	Příčiny narušení dodávek ropy a ropných produktů	25
2.1.8	Možné následky narušení dodávek ropy a ropných produktů... 26	
2.2	Energetická bezpečnost a Ropná bezpečnost ČR.....	27
2.2.1	Úvod do ropné bezpečnosti.....	27
2.3	System vytváření a využití zásob ropy a ropných produktů	28
2.4	System omezení spotřeby ropy a ropných produktů.....	31
2.4.1	Stav ropné nouze a jeho pozice v systému krizového plánování 31	
2.4.2	Typový plán Správy státních hmotných rezerv	36
2.4.3	Přídělový systém	37
2.4.4	Rozpracování typového plánu kraje	39
2.4.5	Plán ropné bezpečnosti Jihočeského kraje	39
2.5	Analýza dosud získaných poznatků na základě literární rešerše	44
3	Cíl práce.....	46
4	Metodika	47

4.1	SWOT analýza.....	47
4.2	Návrh systému a zlepšení současného stavu	49
5	Výsledky.....	50
5.1	Výsledky SWOT analýzy	50
5.1.1	Silné stránky	51
5.1.2	Slabé stránky	52
5.1.3	Příležitosti.....	53
5.1.4	Hrozby	54
5.2	Návrh a zlepšení systému ropné bezpečnosti	55
5.2.1	Návrh změn v dokumentaci Jihočeského kraje	55
5.2.2	Návrh legislativních a systémových změn.....	57
5.3	Vyhodnocení přínosu práce	57
6	Diskuze	59
6.1	Vliv nedostatku ropy na fungování území státu a kraje.....	59
6.2	Diskuze výsledků SWOT analýzy.....	60
6.2.1	Silné stránky – diskuze	62
6.2.2	Slabé stránky – diskuze	64
6.2.3	Hrozby – diskuze	68
6.2.4	Příležitosti – diskuze	71
6.3	Diskuze navrhovaných opatření	73
7	Závěr	76
8	Seznam použitých zkratk.....	77
9	Seznam použité literatury.....	78
10	Seznam použitých obrázků	82

11	Seznam použitých tabulek.....	83
----	-------------------------------	----

1 ÚVOD

Téma mé diplomové práce jsem si zvolil z toho důvodu, že se zabývám tematikou civilního nouzového plánování na Krajském úřadě Jihočeského kraje a jednou z oblastí, které zde zpracovávám, je oblast ropné bezpečnosti a plánování dodávek pohonných hmot složkám a subjektům nezbytným pro zajištění základní funkce státu na území, aktuálně pak zejména zpracováním a aktualizací plánu ropné bezpečnosti kraje a přípravou rozpracování typového plánu Jihočeského kraje pro řešení krizové situace narušení dodávek ropy a ropných produktů velkého rozsahu.

Vzhledem k tomu, že se ve své dosavadní praxi v oblasti plánování zajištění ropné bezpečnosti často setkávám s nejednoznačným výkladem legislativy, nejednotným nebo nejistým přístupem nadřízených správních orgánů v metodickém vedení a váháním i jinak zkušených kolegů, rozhodl jsem se toto téma zpracovat formou diplomové práce.

Při oslovení mých kolegů, zaměstnanců příslušného odboru krajského úřadu některých dalších krajů mi bylo umožněno nahlédnout do části plánovací dokumentace, ale patrně kvůli nejistotě ve správnosti vlastních postupů těchto úřadů mi nebylo umožněno podrobnější studium dostatečně širokého spektra plánovacích dokumentů napříč příslušnými složkami zpracovávajícími tuto oblast tak, abych si mohl utvořit jasnou představu o komplexnosti současného řešení obsaženého v těchto vydaných plánovacích dokumentech.

2 SOUČASNÝ STAV

2.1 Systém dodávek ropy a Energetická bezpečnost ČR

Ropa a ropné produkty jsou lidstvem využívány již od dob starověku. Ropa byla využívána nejprve coby chemická surovina pro širokou škálu primitivních technologií. Její využití například coby pojiva, stavebního a konstrukčního materiálu nebo paliva pro primitivní osvětlování je zmiňováno již v historických pramenech starověké Mezopotámie a Egypta. Od počátku 19. století je ropa v návaznosti na objev a zdokonalení procesu destilace ropy postupně čím dál více využívána především coby energetická surovina.

Z podílu energetických zdrojů využívaných v současnosti vyplývá, že ropa a ropné produkty tvoří dlouhodobě přibližně 20% primárních fosilních zdrojů v energetickém mixu ČR s mírným potenciálem růstu v posledních letech. [1]

2.1.1 Zdroje ropy na území ČR

Na našem území bylo realizováno již téměř 1 tis. ropných vrtů ať již průzkumných nebo produkčních. V současnosti probíhá těžba 24 ložisek ropy z celkového počtu 80 evidovaných ložisek s celkovou roční těžbou okolo 150 tis. tun (údaje z let 2010 až 2014) [2]. Jedná se o ropu specifických vlastností, která je pro svou kvalitu z převážné části využita v chemickém a kosmetickém průmyslu,

pročež je zpracovávána odděleně od ostatní ropy dodávané na naše území ve větších objemech a jako energetická surovina není téměř využívána.

Obrázek 1 Ropa - ložiska na území ČR (3)

2.1.2 Vývoj těžby na našem území

V době Rakousko – Uherské monarchie byla vlastní spotřeba ropy plně kryta těžbou na území tehdejšího státu, a to zejména v oblasti Haliče v dnešním Polsku. Produkce v polovině 19. století umožňovala vývoz části vytěžené suroviny anebo výsledků průmyslové produkce zpracování ropných produktů do zahraničí. K tomu je nutné podotknout, že tehdejší celosvětová produkce byla neparným zlomkem objemů dnešního odvětví těžby a zpracování ropy [3].

Započetí průzkumu a těžby ropy na území dnešní ČR se datuje do rozmezí let 1910–1919, kdy byla popsána a připravena k těžbě některá ložiska v oblasti povodí řeky Moravy, zejména v okolí města Hodonína. V historických pramenech je možné narazit na primitivní využívání zemního plynu coby průvodce ropných ložisek již v novověku. První zdokumentovaný průzkumný vrt byl zahájen za použití moderní vrtné soupravy v roce 1913 a těžba z něj probíhala od roku 1914 [4].

Od 40. let 20. století do období transformace centrálně řízené ekonomiky na tržní ekonomiku držel monopol na těžbu ropy a zemního plynu a na průzkum ložisek ropy stát, který průzkumnou a těžební činnost vykonával prostřednictvím státního podniku Moravské naftové doly. Tato společnost se v 90. letech 20. století transformovala na formu akciové společnosti a udržuje si coby MND a.s. dominantní postavení v oblasti průzkumu a těžby ropy a zemního plynu na území ČR doposud.

2.1.3 Dovoz ropy do ČR

Místem původu ropy jsou nejvýznamnější těžební oblasti bývalých zemí Sovětského svazu, respektive Rusko a v menší míře též země Perského zálivu. Struktura dodávek z jednotlivých zemí je ilustrována v tabulce podle údajů vydaných v pravidelných bilančních zprávách MPO z roku 2016.

Tabulka 1 Struktura dodávek ropy do ČR ze zahraničí (rok 2015 a 2016) [5]

Země původu	Objem dovozu [tis. t]		Podíl na dovozu [%]		
	rok	2015	2016	2015	2016
Rusko		4 025,25	3 424,04	56,44	64,30
Ázerbájdžán		2 382,92	1 488,67	33,41	27,96
Kazachstán		702,26	304,91	9,85	5,73
Saudská Arábie		neuveдено	79,31	-	1,49
Maďarsko		21,54	27,91	0,30	0,52
CELKEM		7 131,87	412,13		

Dovoz ropných produktů do ČR směřuje převážně z členských zemí EU a pohybuje se v objemech nižších, nežli jsou objemy dovážené ropy.

V příložené tabulce je možné sledovat vývoj zahraničně obchodního salda objemu ropy a rafinérských produktů ČR (vývoz-dovoz) v tunách za roky 2014 až 2016.

Tabulka 2 Srovnání dovozů a vývozu ropy a rafinérských produktů celkem v ČR za období leden až prosinec 2014/2015/2016 (5 str. 14) (6 str. 14)

Období	Celkové saldo (vývoz – dovoz)
1 - 12 / 2014	8 378,39
1 - 12 / 2015	8 173,27
1 - 12 / 2016	7 605,16

Z toho plyne, že roční průměrná spotřeba ropy a ropných produktů na našem území je okolo 8 mil. tun ropy a ropných produktů, přičemž z vlastních těžebních kapacit na území ČR je získán objem odpovídající necelým dvěma procentům spotřeby, což představuje zanedbatelný podíl na celkové roční spotřebě, tudíž ČR je závislá na dovozu ropy a ropných produktů z jiných států světa.

Historicky byl import ropy nebo ropných produktů do vybudování prvního ropovodu realizován v největší míře železniční přepravou v cisternových vagoncích, a to zejména ze Sovětského svazu, Rumunska a v menší míře též z Polska. Dále pak byla v menší míře využívána také přeprava v automobilových cisternách a sudech na korbě nákladních vozidel.

S ohledem na ekonomickou náročnost automobilové a železniční přepravy a rostoucí energetickou náročnost rozvíjejícího se poválečného průmyslu v ČR bylo v 50 letech 20. stol. rozhodnuto o vybudování prvního ropovodu, který měl přivádět ropu z nalezišť na území Sovětského svazu. Podstatným faktorem byla také náročnost organizace logistiky přepravy a časová náročnost překládek a stáčení ropy z cisteren a sudů, kdy byla vyšší pravděpodobnost nehody nebo technologické závady či havárie nežli při potrubní dopravě ropy. Ropovod Družba coby první ropovod na území tehdejšího Československa byl budován v letech 1961 až 1971. První dodávka ropy na území tehdejší Československé socialistické republiky byla provedena v roce 1962. Ropa byla při prvním

zprovoznění dodána do rafinerie Bratislava na Slovensku a na území dnešní ČR v roce 1971 dodávkou do rafinerie Litvínov v Záluží u Mostu. [7]

V celé délce je Družba nejdelší ropovod na světě. Začíná na úpatí Uralu v Ruské federaci, kde přebírá přepravovanou surovinu z ropovodů dopravujících ropu ze západních oblastí Sibíře, z pobřeží a šelfu Kaspického moře od ropných vrtů v Rusku, v Ázerbájdžánu a v Kazachstánu, z předhůří Uralu a také z arktického šelfového Barentsova moře. Na území Běloruska ve městě Mazyr se vedení ropovodu Družba rozděluje na severní část směřující do Polska a do Německa na území bývalé Německé demokratické republiky a jižní část směřující přes Ukrajinu a Slovensko do ČR. Na Slovensku u města Šahy se odděluje větev ropovodu směrem do Maďarska. Na území ČR je v části trasy vedení ropovodu zdvojeno položeným paralelním potrubím a v Kloboučích u Brna je napojeno na ropovod dodávající ropu vytěženou na území ČR. V Maďarsku je na ropovod Družba napojen ropovod Adria vybudovaný v 90. letech 20. stol., který umožňuje dodávky ropy dodané tankerovými loděmi přes terminál Omišajl v Chorvatsku na ostrově Krk. Další teoretickou možností, jak dodat ropu prostřednictvím vedení ropovodu Družba je prostřednictvím jeho napojení na přístavní terminály v Gdaňsku v Polsku a v Rostocku v Německu. Vzhledem k situaci na trhu však je ropovod Družba a jeho výše popsané přípoje v Polsku a Chorvatsku využíván v převážné většině k dodávkám ropy ve směru od producentů v zemích bývalého Sovětského svazu k rafineriím a výše popsaným terminálům a nikoliv opačně. V menší míře je pak využíván pro vnitrostátní transport ropy z lokálních zdrojů. Převážná kapacita ropovodu Družba je v současné době 9 mil. tun ropy ročně. Konstrukce ropovodu sestává z mnoha desítek úseků potrubního vedení oddělených armaturami, čerpacími stanicemi a servisními místy a dále z pracovišť dispečinků řídících provoz

ropovodu na území jednotlivých států a hlavního dispečinku zajišťujícího plynulý provoz a mezinárodní koordinaci dodávek suroviny ropovodem. [8]

Obrázek 2 Trasa ropovodu Družba na území ČR [7]

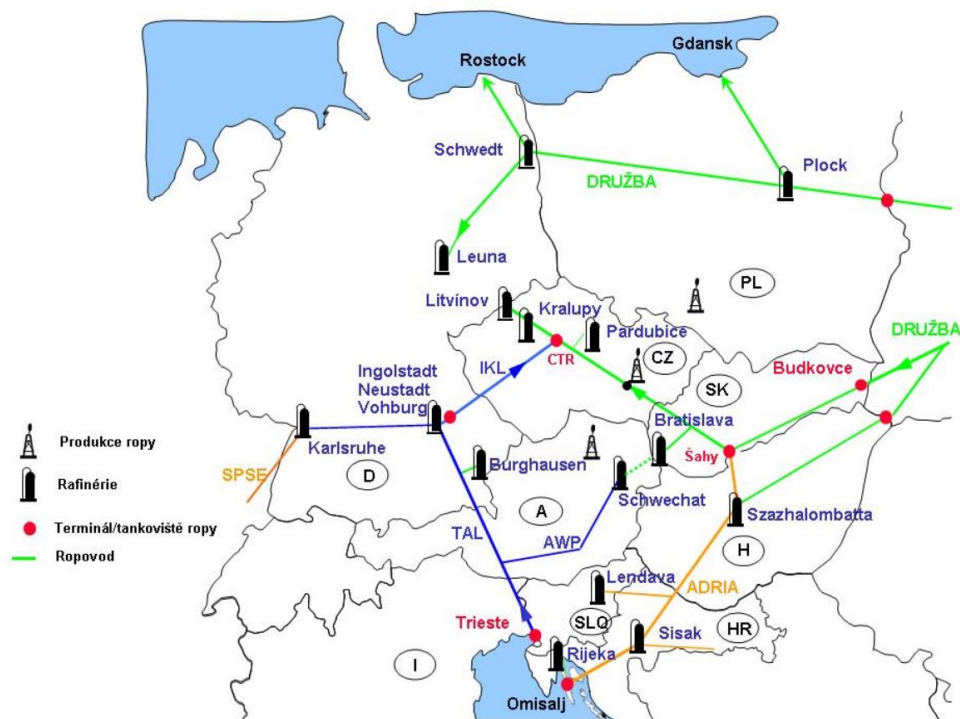
V roce 1990 bylo na základě snahy o diverzifikaci zdrojů ropy jednání mezi ČR a Německou spolkovou republikou o výstavbě ropovodu, který by umožnil dopravu ropy na území ČR ze západoevropských zemí a ukončení dosavadní prakticky úplné závislosti na dodávkách ropy z Ruska přes Bělorusko a Ukrajinu. K zahájení provozu nově vybudovaného ropovodu IKL (název je zkratka vytvořená z počátečních písmen měst na trase ropovodu Ingolstadt, Kralupy a Litvínov) došlo dne 2. ledna 1996. Celková kapacita ropovodu IKL je 10 mil. tun ropy ročně, což by mělo pokrýt roční spotřebu ropy ČR. Ropovod IKL navazuje v Německu ve Vohburgu na ropovod TAL (Transalpine Pipeline), který je zásobován přes Rakousko z přístavního terminálu v Terstu v Itálii ropou, jejíž zdroje mohou být variabilní. Zpravidla jsou původcem země Perského zálivu, země na pobřeží Kaspického moře nebo severu Afriky, ale možná je též dodávka ropy z Ruska. Technologicky je také možné pro dodávky ropy využít napojení ropovodu IKL na ropovod přivádějící do německého Karlsruhe ropy

z přístavního terminálu ve Fos sur Mer ve Francii u města Marseille. V současné době je kapacita ropovodu IKL využívána v objemu 30 % jeho kapacity. [8]

Vlastníkem a provozovatelem obou ropovodů na území ČR je státem vlastněná společnost MERO ČR a.s., která též prostřednictvím své dceřiné společnosti provozuje část ropovodu IKL na německém území.

2.1.4 Skladování ropy na našem území

Ropa je v menších objemech skladována na našem území již v jednotlivých čerpacích stanicích ropovodu v průběhu potrubní dopravy, a to primárně z důvodů technologických a logistických, pokud je potřeba oddělit jednotlivé

Obrázek 3 Síť ropovodů přivádějících ropu na území ČR [8]

dodávky různého druhu ropy, tzv. „batche“ nebo pro zvýšení plynulosti dopravy v případě mírného kolísání dodávaných objemů na straně dodávek. Dále je ropa skladována v tankovišti ropy ve Vohlburgu na začátku ropovodu IKL a v Centrálním tankovišti ropy v Kralupech nad Vltavou, kde je uskladněna většina objemu strategických zásob ropy pro Správu státních hmotných rezerv.

Dále je ropa skladována ve skladech jednotlivých rafinerií. Centrální tankoviště ropy slouží pro přejímku ropy dodávané jak z ropovodu Družba, tak prostřednictvím ropovodu IKL. Dochází v něm k mísení jednotlivých druhů ropy tak, aby splňovala kvalitativní požadavky podle potřeb odběratelů před další distribucí do rafinerií. Kapacita skladovacích nádrží Centrálního tankoviště je tvořena čtrnácti nádržemi v celkovém souhrnu objemů 1 300 000 m³. [9]

2.1.5 Rafinerie

Ropa je ropovody dopravována z Centrálního tankoviště do dvou rafinerií, a to do rafinerie v Kralupech nad Vltavou a do rafinerie v Litvínově - Záluží. Do roku 2013 zpracovávala ropu dodávanou ropovody též rafinerie společnosti Paramo v Pardubicích, která nicméně neprodukuje PHM, ale zejména maziva, suroviny pro výrobu barviv a asfalty. Od roku 2013 již tato rafinerie zpracovává pouze meziprodukty ropné rafinace z jiných rafinerií. Vzhledem ke své úloze je rafinerie Paramo pro téma této práce marginální.

Ropa dopravovaná ropovodem Družba je ropa s vyšším obsahem síry a vyšší kyselostí v kategorii středně sirná ropa, nazývaná jako Ruská exportní směs. Většina této ropy je zpracovávána v rafinerii v Litvínově - Záluží. Ropa dopravovaná ropovodem IKL je ropa s vyšším obsahem parafínu, která je ve většině objemu zpracovávána v rafinerii v Kralupech nad Vltavou, kam je dodávána z centrálního tankoviště v Nelahozevsi samostatným potrubím. [9]

Výrobní kapacity rafinerií jsou dlouhodobě strategicky plánovány v návaznosti na přepravní kapacity ropovodů, plánované odstávky samotné rafinerské technologie, plánované odstávky nebo omezení kapacit ropovodů a dojednané obchodní vztahy s producenty a dodavateli surové ropy.

V rafineriích dochází k výrobě ropných produktů postupnou destilací za různých teplot a tlaků jednotlivých ropných frakcí. Mísením a dalším technologickým zpracováním ropných frakcí pak vznikají výsledné ropné produkty. Z převážné většiny zpracovaného objemu je dodaná ropa přeměněna na pohonné hmoty a paliva. Tento fakt jenom potvrzuje to, že ropa je chápána především jako energetická surovina. Ačkoliv je ropa nepostradatelnou surovinou i pro jiná odvětví chemického nebo kosmetického průmyslu nebo pro některé farmakologické využití, pro účely této diplomové práce se jedná o marginální množství a ze strategického pohledu je pro fungování státu, život jeho obyvatel a bezpečnost vnitřní i vnější podstatné především využití ropy jako energetické suroviny a pohonné hmoty pro spalovací motory. Pokud jsou tedy v textu této práce zmiňovány ropné produkty, je tím míněna především motorová nafta a automobilový benzín, topné oleje a v omezené míře těž plyny a případně letecké palivo. Systém distribuce jiných ropných produktů, jako maziv a olejů, případně dalších surovin pro chemický průmysl se řídí značně odlišnými zákonitostmi a přes svou důležitost je výpadek na trhu snáze akceptovatelný a nahraditelný zejména s ohledem na snadnější skladovatelnost a pružnější možnost dovozu potřebných produktů ze zahraničí.

2.1.6 Distribuce finálních ropných produktů

Výsledné ropné produkty jsou z rafinerie v Litvínově – Záluží a z rafinerie v Kralupech nad Vltavou dopravovány produktovody a v železničních a automobilových cisternách. Soustavu produktovodů přepravujících benzín a naftu na území ČR provozuje společnost ČEPRO a.s., která je vlastněná ze sta procent Českou republikou. Vedení produktovodů jsou propojena do smyčky. V případě uzavírky z důvodu odstávky nebo poruchy na jednom potrubí produktovodu je možné do každého místa produktovodu dodat ropné produkty z druhé strany, nežli na které se nachází uzavřený úsek. Síť produktovodů na území ČR je nejhustší sítí produktovodů na světě, což je dáno zejména jako

důsledek strategického vojenského plánování a výstavby produktovodové soustavy z dob studené války. [10 str. 17] V produktovodu jsou přepravovány různé druhy ropných produktů tak, že je umožněna dodávka různých produktů tím samým potrubím. Společnost ČEPRO provozuje dispečink těchto produktovodů, samotná liniová vedení, síť 17 skladů pohonných hmot na území ČR a prodejní terminály pro nakládku ropných produktů do vagónových nebo automobilových cisteren.

Na soustavu produktovodů nebo přímo terminálů rafinerií navazuje kolejová nebo automobilová doprava ropných produktů, která zajišťuje dodávku z těchto míst do nádrží čerpacích stanic pohonných hmot nebo zásobníků a nádrží u spotřebitelů nebo přímý výdej pro plnění do nádrží jednotlivých strojů, ve kterých jsou ropné produkty spotřebovávány. Cisternová doprava je zpravidla u větších subjektů řízena prostřednictvím nepřetržitého dispečinku za využití sofistikovaných logistických systémů pro plánování dodávek a jízd cisteren.

Na území Jihočeského kraje jsou tři terminálové a skladovací areály společnosti ČEPRO a.s. umožňující stáčení pohonných hmot do silničních i drážních cisteren.

Posledním prvkem na cestě ropných produktů ke spotřebiteli, pokud se jedná o pohonné hmoty, jsou čerpací stanice, které si můžeme rozdělit na neveřejné ČS jež slouží pro potřeby svého provozovatele, ČS s vymezeným přístupem, kde jsou pohonné hmoty prodávány obvykle omezenému okruhu odběratelů a veřejné ČS. Čerpací stanice prvních dvou typů jsou umístěny obvykle v areálech subjektů s omezeným přístupem a nazývají se též nádvorní čerpací stanice. Veřejné ČS jsou přístupné po pozemních komunikacích silniční sítě a provádějí prodej pohonných hmot široké veřejnosti.

Na území ČR je podle statistických údajů MPO 7 020 ČS, z toho je 3 940 veřejných, 672 s vymezeným přístupem a 2 408 neveřejných ČS. [11 str. 4] Více než 90 % všech ČS tvoří Standardní veřejné ČS, které prodávají obvyklé motorové benziny a nafty a přidruženě k nim mohou nabízet jiné pohonné hmoty. Dále jsou v celkovém počtu zahrnuty též ČS a plnicí stanice prodávající výhradně specializovaná paliva, jakými jsou zkapalněná palivová směs Propan-butan s označením LPG nebo zemní plyn pro provoz vozidel s označením CNG nebo LNG. Česká republika má na svém území jednu z nejhustějších sítí ČS na světě, a to i v přepočtení absolutních čísel na počet obyvatel ČR i při vztažení na délku silniční sítě.

V JČK je 651 čerpacích stanic, což je při mezikrajském porovnání absolutního počtu třetí nejvyšší údaj po Středočeském a Jihomoravském kraji, které jsou oba větší svou rozlohou a mají též větší počet obyvatel, třetí nejvyšší počet. Pro samotné řešení výpadku v dodávkách ropy a ropných produktů, případně v případě řešení jiných mimořádných událostí na území tohoto kraje to poskytuje značnou svobodu při plánování.

Tabulka 3 Přehled počtu veřejných a neveřejných ČS podle území krajů [11]

Kraj	Počet ČS celkem	z toho ČS:			
		veřejné	vymezený přístup	s prodejem celkem	neveřejné
Hl. m. Praha	287	222	22	244	43
Jihočeský	651	300	59	359	292
Jihomoravský	757	423	69	492	265
Karlovarský	182	123	11	134	48
Královéhradecký	416	234	51	285	131
Liberecký	252	173	24	197	55
Moravskoslezský	586	383	43	426	160
Olomoucký	434	247	43	290	144
Pardubický	407	221	46	267	140
Plzeňský	488	249	58	307	181
Středočeský	1 087	583	87	670	417
Ústecký	551	321	67	388	163
Vysočina	537	241	49	290	247
Zlínský	385	220	43	263	122
Celkem ČR	7 020	3 940	672	4 612	2 408

Jednotlivé čerpací stanice mohou být provozovány samostatnými subjekty, které si na velkoobchodním trhu nakupují pohonné hmoty a tyto svým jménem následně prodávají. Významná část ČS je provozována tak, že provozovatelem ČS je subjekt, který prodává pohonné hmoty jménem a pod značkou vlastníka velkoobchodního řetězce (např. Unipetrol RPA provozuje řetězec ČS pod značkou Benzina), kdy uskladněné pohonné hmoty jsou až do okamžiku prodeje spotřebiteli vlastnictvím vlastníka řetězce ČS, který zajišťuje plánování logistiky, doplňování zásob PHM do nádrží ČS a marketing prodeje. Samotný provozovatel ČS je potom vyplácen odměnou zpravidla provizí z ceny prodaných pohonných hmot.

Pro účely této práce budu nadále používat termíny neveřejné nebo nádvorní čerpací stanice pro čerpací stanice s neveřejným režimem i pro čerpací stanice

s omezeným přístupem coby opak veřejných čerpacích stanic, a to z důvodu přiblížení k terminologii používané v popisované plánovací dokumentaci Jihočeského kraje a některé plánovací dokumentaci SSHR a dále proto, že pro účely plánování rozdíly mezi těmito druhy nejsou podstatné.

2.1.7 Příčiny narušení dodávek ropy a ropných produktů

Jak bylo popsáno výše, je dodavatelská a zpracovatelská síť téměř výhradně závislá na dovozu ropy a ropných produktů ze zahraničí. V případě, že by došlo v přerušení dodávek ropy do ČR v takovém rozsahu, že dovážené ropné produkty by nepostačovaly spotřebě na našem území, nebo by byl postižen výpadkem dodávky též vnitrostátní systém dodávky ropných produktů, není možné ropu a ropné produkty dostatečně nahradit jiným substitutem. V omezené míře je možné, kupříkladu v dopravě, využít alternativní paliva jako jsou metylester řepkového oleje nebo ethanol, případně vyrábět uhlovodíková paliva destilací z uhlí nebo rostlinného materiálu, ale jejich využití je problematické a přináší sebou technologické problémy a kapacita jejich produkce nebo možnost dovozu do ČR ze zahraničí jsou omezené a není snadné tyto kapacity skokově navýšit. Plná náhrada ropy jinou surovinou proto za současného stavu vědeckého poznání a technologických možností není reálná. Případný výpadek dodávek ropy musí být proto chápán jako bezpečnostní riziko strategického významu.

Uvádím níže možné příčiny výpadku v dodávkách ropy a ropných produktů do ČR. V jednotlivých literárních pramenech se vyskytují víceméně obdobně, ale často ani v odborných pramenech nejsou tyto seznamy možných příčin výpadku úplné. Proto je nutno brát tento výčet jako neuzavřený a na případné jiné příčiny co nejpružněji reagovat. Uvažovanými příčinami výpadku dodávky ropy a ropných produktů na naše území jsou:

- Snaha o zneužití svého dominantního postavení vládami exportních nebo tranzitních zemí k prosazení jejich vlastních politických ekonomických, anebo bezpečnostních cílů;
- Válečný konflikt, občanská válka nebo jiné projevy nestability v exportních nebo tranzitních zemích;
- Závady a havárie v dopravní nebo zpracovatelské infrastruktuře;
- Skokový nárůst spotřeby nebo náhlý pokles objemů těžby ropy v globálním nebo lokálním měřítku;
- Prudký a významný pohyb světových cen ropy a ropných produktů z důvodu nestability trhu s ropou;
- Úmyslné poškození dopravní soustavy, technologií zpracovatelského průmyslu, distribuční a obchodní soustavy;
- Chyby v managementu a řízení v sektoru ropného průmyslu a špatná strategická rozhodnutí klíčových subjektů;
- Přírodní katastrofy a živelní pohromy dopadající na dopravní nebo zpracovatelskou infrastrukturu.

Na způsob řešení nedostatku ropy a ropných produktů, respektive na způsob řešení stavu ropné nouze má příčina výpadku dodávek malý vliv a je významná zejména pro predikci doby trvání výpadku a volbu vhodných opatření ke zmírnění důsledků výpadku dodávek suroviny. Na úrovni orgánů Jihočeského kraje a správních úřadů na území Jihočeského kraje, které vzniklou situaci řeší, je zcela irelevantní důvod výpadku jak při plánování, tak při samotném řešení nastalé situace.

2.1.8 Možné následky narušení dodávek ropy a ropných produktů

Stav ropné nouze v historii České republiky nebyl nikdy vyhlášen a od započetí dodávek ropy ropovodem na území ČR nebyl nikdy zaznamenán tak významný pokles dodávky této suroviny, že by muselo být přistoupeno k využití

státních hmotných zásob. Přesto je možné dovodit, jaké následky by vyvolal prudký pokles v produkci anebo dovozu ropných produktů. Kromě samotného poklesu produkovaného množství PHM a dalších ropných produktů v rafineriích by mohlo dojít k následujícímu:

- růst ceny dovážené ropy nebo ropných produktů;
- pokles výkonnosti ekonomiky;
- narušení dodávek energií;
- narušení funkčnosti dopravní soustavy;
- narušení dodávek potravin, pitné vody, léků a dalších základních životních potřeb;
- snížení akceschopnosti orgánů státní správy a samosprávy;
- narušení funkčnosti ozbrojených sil, bezpečnostních sborů, záchranných sborů a havarijních služeb;
- poškození infrastruktury pro přepravu skladování a výdej ropy a ropných produktů v důsledku kriminality a projevů nespokojenosti obyvatelstva;
- narušení mobility obyvatelstva, růst nezaměstnanosti a zatížení systému sociální pomoci;
- narušení veřejného pořádku a bezpečnosti;
- omezení činnosti systému zdravotnického a sociálního zabezpečení, vzdělávacího systému;
- narušení průmyslové a zemědělské výroby. [1 str. 5]

2.2 Energetická bezpečnost a Ropná bezpečnost ČR

2.2.1 Úvod do ropné bezpečnosti

Bezpečnostní strategie České republiky z roku 2015 jako nejvýznamnějšími bezpečnostní faktory prostředí v ČR uvádí zvyšující se význam ochrany kritické infrastruktury, především prostředků přepravy strategických surovin. Dále poukazuje na trend zneužívání pozice dominantními dodavateli těchto surovin, případně zeměmi tranzitními. Přerušování dodávek strategických surovin je pak jednou z výslovně uvedených specifických bezpečnostních hrozeb pro

bezpečnost ČR, a to ve vazbě na soutěžení ekonomik o zdroje, zejména surovinové a energetické. [12 str. 9, 12, 18]

2.3 Systém vytváření a využití zásob ropy a ropných produktů

Aby mohla být zajištěna kontinuita dodávek pohonných hmot v celém řetězci od vytěžení surové ropy až po dodání konečnému spotřebiteli, vytvářejí si vlastní zásoby těžební společnosti, provozovatelé ropovodů na jednotlivých čerpacích místech ropovodu a v místě centrálního tankoviště, jednotlivé rafinerie, provozovatel produktovodu a zásobou jsou i pohonné hmoty uskladněné v zásobnících jednotlivých ČS. Toto jsou soukromé zásoby které jsou volně dostupné na trhu a jejich vlastníci s nimi mohou za běžného stavu nakládat podle svého uvážení. Jelikož cílem krizového managementu *„je zamezit možnosti vzniku krize nebo, v případě že už krize nastala, redukovat rozsah škod a minimalizovat dobu trvání krize“* [13], je snahou krizových orgánů v maximální možné míře připravit se na jednotlivé předpokládané scénáře.

Jelikož se v případě ropy a ropných produktů jedná o strategickou komoditu, jejíž nepřerušované a diverzifikované dodávky jsou bezpečnostní prioritou státu, a to jak v civilní, tak pro vojenské oblasti bezpečnostního plánování, část zásob vytváří pro potřeby zajištění alespoň minimální schopnosti zajištění potřeb státu také stát coby své hmotné rezervy, [12 str. 12, 18] a to prostřednictvím SSHR, která ropu a ropné produkty nakupuje.

Vymezení pojmu hmotné rezervy – jedná se zpravidla o základní suroviny, materiál, polotovary suroviny strategického významu, jejichž náhrada není možná, a které jsou určeny pro zajištění obranyschopnosti a obrany státu, odstranění následků krizových situací a ochranu životně důležitých hospodářských zájmů státu. [14]

Zásoby ať již privátní, nebo státní hmotné rezervy je možné rozdělit na surovou ropu určenou pro další zpracování, respektive různé druhy surové ropy a jejich směsi a dále na jednotlivé ropné produkty. Pro vytvoření dobře vyvážených hmotných rezerv je žádoucí, aby byla část zásobního objemu držena jako surovina. Výhodou je, že z této suroviny je možné v případě výpadku vyrábět pouze ten typ ropných produktů, kterého se nejvíce nedostává. Část zásob je naopak vhodné mít v podobě již zpracovaných pohonných hmot pro případ, kdy by se výpadek ve výrobě nebo prudký cenový pohyb na trzích týkal jedné konkrétní komodity, jejíž nedostatek by bylo třeba z těchto zásob zmírnit.

Správa státních hmotných rezerv je ústřední správní orgán státu, jehož působnost je stanovena zejména zákonem č. 97/1993 Sb., o působnosti Správy státních hmotných rezerv, ve znění pozdějších předpisů. Působnost tohoto správního orgánu je stanovena v § 3 tohoto zákona *„zabezpečování financování hospodářských opatření pro krizové stavy a financování, obměnu, záměnu, půjčku, uvolnění, nájem, prodej, skladování, ochraňování a kontrolu státních hmotných rezerv a podle požadavků krizových plánů i jejich pořizování“* [15]. Dále je v tomto paragrafu stanoveno, že SSHR plní další úkoly stanovené zvláštním právním předpisem, kterým je zákon č. 189/1999 Sb. o nouzových zásobách ropy, o řešení stavů ropné nouze a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o nouzových zásobách ropy), ve znění pozdějších předpisů. [15]

Správa státních hmotných rezerv nakupuje ropu a jednotlivé ropné produkty tak, aby podíl ropy a jednotlivých ropných produktů splňoval zákonem dané limity pro zastoupení specifických zásob, jimiž jsou přesně definované ropné produkty ve vztahu k jejich průměrné spotřebě.

Nouzové zásoby ropy neskladuje SSHR sama prostřednictvím vlastních zaměstnanců, ale prostřednictvím ochraňovatelů, což jsou osoby splňující

zákonné podmínky spolehlivosti, důvěryhodnosti bezúhonnosti a ekonomické stability definované v § 3a zákona o nouzových zásobách ropy, kteří vlastní nebo provozují vhodné skladovací kapacity. [14 str. 62] V prostředí České republiky jsou největšími ochraňovateli ropy a ropných produktů společnosti MERO ČR a.s. a ČEPRO a.s. Společnost MERO ČR a.s. provozuje již výše popsané Centrální tankoviště ropy, kde pro SSHR skladuje nouzové zásoby ropy. Společnost ČEPRO a.s. provozuje produktovody, jak byly popsáno výše a pro SSHR skladuje coby ochraňovatel ropné produkty v 17 skladech na území ČR. V minulosti byla část nouzových zásob ropy uskladněna mimo území ČR, ale od této praxe bylo upuštěno a skladování nouzových zásob České republiky na území jiného členského státu EU je nyní možné pouze se souhlasem vlády ČR.

Minimální přípustný objem ropy a ropných produktů, pod jehož úroveň nesmí množství nouzových zásob poklesnout, je stanoveno v § 2 zákona o nouzových zásobách ropy jako množství odpovídající 90 dnům průměrného denního čistého dovozu ropy a ropných produktů referenčního roku. Stanovení druhů ropy a skladba jednotlivých ropných produktů je podrobně stanovena vyhláškou č. 165/2013 Sb., o druzích ropy a skladbě ropných produktů pro skladování v nouzových zásobách ropy, o výpočtu úrovně nouzových zásob ropy, o skladovacích zařízeních a o vykazování nouzových zásob ropy, ve znění pozdějších předpisů.

Pro účely udržování trvalého přehledu o množství dovezené, případně i vyvezené ropy a objemech dovozu a vývozu ropných produktů, spotřebě ropy a hlavních ropných produktů a objemu výroby jednotlivých produktů v rafineriích monitoruje SSHR situaci pomocí pravidelných hlášení Českého statistického úřadu, podkladů předávaných Ministerstvem průmyslu a obchodu ČR a Ministerstvem dopravy ČR. Pro co nejlepší přehled o skutečné situaci dále

využívá informace předávané Mezinárodní energetickou agenturou a orgány EU.

V neposlední řadě je pro monitoring situace v oblasti trhu s ropnými produkty a ropou zřízena Národní organizace pro strategii řešení ropné nouze (NESO), která slouží jako poradní orgán předsedy SSHR. NESO „zabezpečuje koordinaci nouzových vnitrostátních opatření, součinnost s domácím petrochemickým průmyslem a koordinaci s nouzovými opatřeními IEA a Evropské unie – Evropské Komise.“ [16] Členy NESO jsou zástupci SSHR, některých ministerstev, provozovatelé rafinerií, zástupci některých největších řetězců prodejců pohonných hmot, firmy provozující karetní systémy bezhotovostních plateb za pohonné hmoty (např. CCS) a dále provozovatelé ropovodů a produktovodů. NESO se schází pravidelně alespoň jednou ročně ke zhodnocení situace v České republice v oblasti dodávek ropy a ropných produktů. V případě, že by nasvědčovaly signály z odborného prostředí petrochemického odvětví vývoj s negativní predikcí, umožňuje tento poradní orgán koordinaci vnitrostátních opatření a vzájemnou součinnost petrochemického průmyslu. V případě hrozícího nebo aktuálního nedostatku ropy navrhuje NESO předsedovi SSHR návrhy jednotlivých opatření, která budou blíže rozepsána dále, a doporučuje předsedovi SSHR podat Vládě ČR návrh na vyhlášení stavu ropné nouze. [16]

2.4 Systém omezení spotřeby ropy a ropných produktů

2.4.1 Stav ropné nouze a jeho pozice v systému krizového plánování

Stav ropné nouze je zákonem definovaným stavem vyhlášeným vládou ČR na návrh předsedy SSHR a je definován jako nedostatek ropy a ropných produktů, který by měl za následek poruchy v zásobování na domácím trhu a nepříznivé následky z toho plynoucí by nebylo možné odstranit nebo jim

zamezit bez užití nástrojů, které poskytuje zákon o nouzových zásobách ropy.
[17]

Stav ropné nouze dle svého legislativního vymezení není krizovým stavem jako stav nebezpečí vyhlášený hejtmanem, nebo nouzový stav vyhlášený vládou ČR a neumožňuje sám o sobě stanovení krizových opatření nebo nařízení hejtmana podle zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Snížení spotřeby ropy a ropných produktů je možné dosáhnout cíleným působením na obyvatelstvo prostřednictvím nelegislativních opatření. Formou doporučení mohou neformální autority nebo politické špičky prostřednictvím sdělovacích prostředků:

- vyzvat k přehodnocení nutnosti použití motorového vozidla k jízdě;
- doporučit řidičům vhodnou techniku jízdy a řízení vozidla;
- apelovat na maximální možné vytěžování vozidel počtem osob a množstvím nákladu, které by zvýšilo efektivitu jízdy;
- doporučit využívání veřejné hromadné dopravy;
- doporučit využívání sběrných parkovišť na okrajích měst. [1]

Jak je z uvedeného patrné, většina těchto nelegislativních nástrojů cílí na snížení spotřeby ropných produktů využívaných v motorových vozidlech v silniční dopravě. Snaha o snížení spotřeby ropných produktů v oblasti vytápění nebo zpracovatelského chemického průmyslu není v plánovací dokumentaci SSHR uvažována zejména s přihlédnutím k tomu, že potřebu tepla nebo technologické kontinuity výrobních procesů nelze výrazně omezit nebo odložit na později.

Dále má Vláda ČR možnost využít legislativní opatření k omezení spotřeby ropy a ropných produktů, jak jsou stanovena v § 5 zákona o nouzových zásobách ropy, a to některými z následujících opatření:

- Omezení maximální rychlosti jízdy motorových vozidel na pozemních komunikacích;
- omezení používání některých druhů, kategorií a tříd silničních motorových vozidel v určitých dnech nebo pro určitý druh přepravy;
- omezit nebo zakázat ve stanovených dnech používání silničních motorových vozidel se sudými nebo lichými koncovými číslic státních poznávacích (registračních) značek;
- omezit používání drážních motorových vozidel;
- omezit obchodní leteckou dopravu, letecké práce a další letecké činnosti;
- omezit otevírací doby ČS a zakázat prodej PHM do nádob;
- stanovit regulační opatření pro čerpání zásob ropy a ropných produktů u rozhodujících dodavatelů;
- zavést přidělový systém, nebo dočasně omezit nebo zakázat vývoz ropy a ropných produktů.

Tato opatření lze použít za stavu ohrožení státu a válečného stavu jen v takovém rozsahu, aby nebyla ohrožena obrana státu. Porušení těchto legislativních opatření Vlády ČR je sankcionováno peněžitou pokutou až do výše 20 mil. Kč bez stanovení dolní hranice této pokuty, kdy je na uvážení orgánu udělujícího pokutu, v jaké výši tato pokuta bude stanovena s přihlédnutím ke všem okolnostem porušení výše uvedených legislativních opatření.

Dále je upraven způsob použití nouzových zásob, kdy nouzové zásoby mohou být použity pouze se souhlasem Vlády ČR na návrh předsedy SSHR. Zásoby

mohou být použity buď formou prodeje, půjčky nebo převodem příslušnosti hospodařit.

V případě poklesu dodávek ropy nebo ropných produktů dojde k poklesu množství ropy a ropných produktů na trhu a tím pádem k nedostatku komodity dostupné na tomto trhu. Reakcí trhu na nedostatek ropy a ropných produktů je posun trhu k rovnováze nabídky a poptávky nárůstem ceny za dané množství, tedy růstem cen, za které je realizována směna, jelikož někteří spotřebitelé na straně poptávky, kteří budou potřebovat nakupovat ropné produkty, budou za jejich pořízení ochotni zaplatit vyšší cenu. Na neregulovaném trhu by tedy dynamicky došlo při poklesu dostupného množství ropy k nárůstu cen až na úroveň, kdy by veškeré dostupné kapacity ropy a pohonných hmot byly prodány spotřebitelům za nejvyšší možnou cenu, kterou jsou tyto spotřebitelé ochotni zaplatit. [18]

Z pohledu ekonomického je to přirozená a přínosná reakce zdravého a fungujícího svobodného trhu, který umožní soustředit dostupné kapacity na nejpodstatnější aktivity s největším ekonomickým přínosem pro jednotlivé subjekty trhu. Z pohledu krizové odezvy a ekonomiky krizových situací je však tato reakce trhu značně limitující. Nárůst ceny může ekonomicky slabším subjektům z řad domácností a firem znemožnit pořízení PHM k dojíždění do zaměstnání či lékaři nebo nákup ropných produktů používaných k vytápění obydlí.

V případě potřeby zásobování subjektů podílejících se na řešení nedostatku ropy a ropných produktů, subjektů kritické infrastruktury, záchranných složek a subjektům podílejícím se na nouzovém zásobování obyvatelstva by mohlo dojít k situaci, že cena ropných produktů bude pro tyto subjekty nedosažitelná nebo bude významnou překážkou v zajišťování bezpečnosti.

Samotné ekonomické subjekty se proti razantnímu nárůstu cen v krátkém časovém horizontu zajišťují uzavíráním dlouhodobých smluv nebo smluvní úpravou konstrukce sjednaných cen a nasmlouvaného objemu dodávek. V případě některých okolností, které mohou být příčinou rozsáhlého výpadku dodávek ropy a ropných produktů, však nemusí být ani možné smluvní závazek dodavatele s odkazem na vyšší moc splnit a odběratel ropných produktů tak je nucen se ropné produkty pokusit nakoupit od jiného dodavatele za tržní cenu.

Za účelem zmírnění růstu cen ropných produktů může Ministerstvo financí ČR podle ustanovení části II. zákona č. 526/1990 Sb., o cenách stanovit následující způsoby regulace cen, ve znění pozdějších předpisů:

1. Stanovení cen – stanovení pevné ceny za daný druh zboží pro všechny subjekty.
2. Stanovení maximální ceny za daný druh zboží, kterou není přípustné překročit.
3. Stanovení maximálního možného rozsahu zvýšení ceny zboží ve vymezeném časovém období.
4. Stanovení závazného postupu při tvorbě ceny nebo při kalkulaci ceny.

Vláda ČR může vydáním nařízení vlády podle § 9 zákona o cenách zavést cenové moratorium, které spočívá ve stanovení časového omezení zákazu zvyšování cen nad dosud platnou úroveň.

Ačkoliv, jak bylo uvedeno výše, není stav ropné nouze krizovým stavem, v případě vyhlášení stavu ropné nouze na území České republiky je vzhledem k závažnosti dopadů na obyvatelstvo, fungování hospodářství, chod státního aparátu, bezpečnostních složek a ozbrojených sborů pravděpodobné, že by došlo k vyhlášení nouzového stavu Vládou ČR. Po provedení analýzy rizik vypracované GŘ HZS ČR byl Správou státních hmotných rezerv vydán Typový

plán pro řešení krizové situace narušení dodávek ropy a ropných produktů velkého rozsahu. Tento typový plán stanoví typové postupy a zásady řešení pro situaci narušení dodávek ropy, a kromě vyhlášení stavu ropné nouze a postupů podle zákona o nouzových zásobách ropy jsou v něm zpracovány další postupy jak ústředních krizových a správních orgánů, tak krizových orgánů a místně příslušných správních úřadů. Vydaný typový plán převzal některé postupy a nástroje z dříve vydaného Plánu opatření při ropné nouzi, vydaného SSHR v roce 2013, kdy však není zcela jasné, zda jej toliko doplňuje, nebo zda jej nahrazuje a jeho tvůrci je předpokládáno, že stav ropné nouze by byl obligátně řešen vyhlášením nouzového stavu Vládou ČR. Že se jedná o náhradu původního dokumentu novým se lze domnívat z toho, že Plán opatření při ropné nouzi není již dále (stav k 10. 7. 2018) zmiňován jako dokumentace ropné bezpečnosti na webových stránkách SSHR. Aktivní odvolání Plánu opatření při ropné nouzi však nebylo komunikováno s pracovníky krajů ani na metodických poradách ani na úřední desce nebo webových stránkách SSHR. Taktéž k tomuto stavu nebylo vydáno žádné oficiální stanovisko či vyjádření příslušného orgánu, kterým by bylo určeno, že by Plán opatření při ropné nouzi pozbyl platnosti (minimálně účinnosti) a nahradil jej nový Typový plán pro řešení krizové situace narušení dodávek ropy a ropných produktů velkého rozsahu nebo jiný, byť třeba interní, dokument.

2.4.2 Typový plán Správy státních hmotných rezerv

Typový plán je plán zpracovaný na základě přidělené kompetence ústředním správním úřadem, v tomto případě SSHR. Je v něm uveden pravděpodobný scénář vývoje krizové situace, typový scénář odezvy, soubory opatření prostředků a zdrojů které jsou potřeba pro zvládnutí situace. [19 str. 154] Typový plán byl vydaný SSHR na základě Metodiky zpracování typových plánů, a to na základě úkolů stanovených v Koncepti ochrany obyvatelstva do roku 2020 s výhledem do roku 2030. K jeho vydání došlo na konci roku 2017.

2.4.3 Přídělový systém

Přídělový systém a principy jeho zavedení jsou popsány v Typovém plánu pro řešení krizové situace Narušení dodávek ropy a ropných produktů v kartě opatření č. 9 tohoto plánu. Zavedení přídělového systému je z pohledu spotřebitele nejvýraznějším zásahem do práv jednotlivých subjektů ze všech opatření zmiňovaných v typovém plánu a je proto považováno za nástroj poslední volby, který by byl nasazen až při značném poklesu objemu zbývajících nouzových zásob ropy, nebo pokud by prognóza dalšího vývoje situace byla jednoznačně nepříznivá nebo by předpokládala dlouhé trvání stavu ropné nouze.

Systém přídělových lístků – by umožňoval zachovat v omezené míře plošné zásobování spotřebitelů, kteří jsou provozovateli motorových vozidel, a to formou omezení množství pohonných hmot, které si může jednotlivý spotřebitel zakoupit v daném časovém úseku jednoho měsíce. Přídělové lístky umožňují osobám nákup pohonných hmot za tržní cenu, případně za cenu stanovenou v rámci regulačního opatření stanoveného Ministerstvem financí ČR, pokud by bylo vyhlášeno. Přídělové lístky jsou platné plošně v celé síti ČS, a to bez rozlišení druhu odebírané komodity. Množství pohonných hmot, které je možné odebrat na jeden lístek, není předem stanoveno a bylo by stanovováno podle vývoje zásob operativně pro dané období vládou ČR.

Systém distribuce a výdeje přídělových lístků je nastaven tak, že přídělové lístky vytiskne v případě potřeby Státní tiskárna cenin na základě smlouvy uzavřené se SSHR. Distribuce bude provedena rozesláním nebo rozvozem archů s lístky a soupisů provozovatelů vozidel na jednotlivé krajské úřady a z krajských úřadů na jednotlivé obce s rozšířenou působností. Obec s rozšířenou působností pak zajistí distribuci na jednotlivé obce na správním obvodu. Zákonem o nouzových zásobách ropy je stanoveno, že tento popsaný postup

krajů a obcí s rozšířenou působností je výkonem přenesené působnosti. [17 str. 10 § 10c] Na obecních úřadech budou přidělové lístky vydávány provozovatelům jednotlivých vozidel zapsaných v registru vozidel. Při placení za pohonné hmoty na ČS předkládá kupující při platbě přidělový lístek. Nové provedené změny v registru vozidel se pro účely přidělového systému nezohledňují zejména z důvodu předcházení účelových převodů vozidel mezi vlastníky za účelem získání většího množství přidělových lístků. [1]

Karty SSHR – jedná se o elektronické platební karty pro bezhotovostní úhradu za odebrané pohonné hmoty vydané společností ČEPRO a.s. Tyto karty umožňují bezplatný odběr pohonných hmot u řetězce ČS EuroOIL, kde jsou prodávány pohonné hmoty společností ČEPRO a.s. a u řetězce ČS BENZINA, kde jsou prodávány pohonné hmoty společností UNIPETROL RPA, s.r.o.

Karty SSHR jsou přednostně určeny pro *„vybrané složky IZS (Hasičský záchranný sbor ČR, jednotky požární ochrany zařazené do plošného pokrytí kraje jednotkami požární ochrany, Policie ČR, zdravotnická záchranná služba), ozbrojené síly (OS), ozbrojené bezpečnostní sbory (OBS) a vybrané subjekty kritické infrastruktury nezbytné pro chod státu. Omezené množství karet SSHR může Správa státních hmotných rezerv vydat rovněž pro krizové orgány ÚSU a KÚ.“* [1 str. 4 přílohy 9] Výroba karet je zajišťována společností ČEPRO a.s. a jejich distribuce před vyhlášením stavu ropné nouze byla zajištěna na jednotlivá krajská ředitelství HZS a krajská ředitelství PČR. Pro vybrané subjekty kritické infrastruktury nezbytné pro chod státu předkládají ústřední správní úřady, jež tyto subjekty určily, SSHR požadavky na vydání karet SSHR. Pro ostatní výše uvedené subjekty bude zajišťována až v případě vyhlášení stavu ropné nouze nebo jako opatření při jeho přípravě. Pro osoby, které nejsou výše uvedenými subjekty, tedy zejména pro běžné spotřebitele, nejsou Karty SSHR určeny.

Přídělový systém Karet SSHR a přídělových lístků jsou na sobě navzájem nezávislé, slouží k omezení a usměrnění spotřeby pohonných hmot a je možné využít jeden z těchto systémů samostatně, nebo je navzájem zkombinovat.

2.4.4 Rozpracování typového plánu kraje

Na úrovni kraje bylo na základě provedené analýzy rizik při aktualizaci Krizového plánu Jihočeského kraje v roce 2016 v intencích metodického doporučení SSHR Odboru ropy a ropných produktů, jež bylo prezentováno na konci roku 2014, z Krizového plánu Jihočeského kraje vyřazeno rozpracování typového plánu pro narušení dodávek ropy a ropných produktů velkého rozsahu. Při metodické poradě bylo SSHR akcentováno, že stav ropné nouze není krizovým stavem a krizový plán kraje by měl sloužit k přípravě na krizové situace a plánování postupů při vyhlášeném krizovém stavu. Při zpracování analýzy rizik Jihočeského kraje HZS JČK bylo přihlédnuto zejména k tomu, že výpadek dodávek ropných produktů krajského významu by nebyl tak intenzivním zásahem do života obyvatelstva ani chodu veřejné správy, aby jej bylo třeba řešit vyhlášením stavu nebezpečí hejtmanem. Pro výpadek v zásobování kraje produktovody je předpokládáno plné nahrazení přepravní kapacity silniční nebo železniční přepravou pohonných hmot. Rozsáhlejší výpadek ropných produktů nebo ropy by potom byl patrně řešen vyhlášením stavu ropné nouze, jehož rozpracování pro podmínky kraje bylo učiněno formou zpracování Plánu ropné bezpečnosti Jihočeského kraje, a to zejména proto, aby bylo možné podle zpracované plánovací dokumentace postupovat i v případě, že nebude zároveň se stavem ropné nouze vyhlášen Vládou ČR nouzový stav.

2.4.5 Plán ropné bezpečnosti Jihočeského kraje

Plán ropné bezpečnosti JČK (dále též „plán“ nebo „plán ropné bezpečnosti“) není součástí krizového plánu kraje, ale je další plánovací dokumentací

Jihočeského kraje a je uveden v operativní části krizového plánu kraje jako další využitelná dokumentace pro řešení krizových situací. Pro použití plánu ropné bezpečnosti není automaticky předpokládáno vyhlášení stavu nebezpečí hejtmanem, nebo nouzového stavu Vládou ČR.

Podkladem pro zpracování plánu ropné bezpečnosti byl kromě legislativního rámce nejdůležitějším podkladem Plán opatření při ropné nouzi, který byl vydán SSHR v roce 2013. Plán ropné bezpečnosti byl následně upraven tak, aby zohledňoval též postupy uvedené v Typovém plánu SSHR, čímž bylo zohledněno možné řešení situace v podmínkách vyhlášeného nouzového stavu nebo stavu nebezpečí.

Plán ropné bezpečnosti JČK rozpracovává zejména systém realizace opatření přidělového systému pohonných hmot stanovený SSHR, tedy upřesnění podrobností fungování karetního systému a systému přidělových lístků. Kromě toho, že je tento plán plánovací dokumentací KÚ JČK, slouží také jako metodická pomůcka pro jednotlivé obce s rozšířenou působností na území Jihočeského kraje pro případ řešení stavu ropné nouze nebo pro použití při vyhlášeném krizovém stavu, kdy by průvodním jevem mohlo být narušení systému distribuce pohonných hmot na území JČK.

Karetní systém Rozpracování – v plánu je výslovně uvedená informace, že karetní systém může být omezen limitem na odebrané množství pohonných hmot na jedno tankování nebo jednu kartu, případně zablokováním karty vydavatelem, respektive SSHR. Tato informace byla předána ze strany SSHR pracovníkům kraje na metodických poradách a je důležitá zejména proto, že systém Karet SSHR počítá s využitím těchto karet pro Krizové štáby krajů a obcí s rozšířenou působností pouze v omezené míře a subjekty, pro které je tento dokument určen, je vhodné upozornit na eventualitu, že odběr pohonných hmot

na jimi používanou kartu může být zablokován. V této kapitole je popsán systém distribuce na území JČK a je specifikováno, že karty by byly distribuovány pro přednostní odběratele, tedy organizace, které mají vazbu na krizový štáb kraje. Některé karty jsou určeny pro potřebu KÚ JČK, některé pro potřebu obcí s rozšířenou působností, část karet by byla předána zvoleným subjektům cestou KÚ JČK a část cestou obecních úřadů obcí s rozšířenou působností. Přílohou plánovací dokumentace je vzorový formulář pro evidenci vydaných Karet SSHR.

Systém přidělových lístků Rozpracování – v plánu ropné bezpečnosti je popsán systém uvedený v typovém plánu SSHR. Nad tento rámec je upřesněno, že jednotlivým spotřebitelům budou přidělové lístky vydávány na pracovištích registru vozidel podle místní příslušnosti těchto pracovišť registru vozidel. Je uvedeno, jakými doklady se provozovatel vozidla musí prokázat a že za ztracené nebo poškozené přidělové lístky nebudou vydávány náhrady. Dále je uvedeno, jaké údaje a jakým způsobem mají být vyplňovány do přidělových lístků při předání spotřebiteli a jak mají být vedeny záznamy o vydaných přidělových lístcích.

Dále je v Plánu ropné bezpečnosti popsán systém využití vlastních karetních systémů jednotlivých provozovatelů nádvorních čerpacích stanic. Pro výdej pohonných hmot u nádvorních čerpacích stanic mohou být využity karetní systémy subjektů, které jsou provozovateli vhodných a vytipovaných čerpacích stanic. Subjekty oprávněné čerpat pohonnou hmotu určuje KÚ JČK. Tento systém je konstruován zejména pro zajištění tankování autobusů a nákladních vozidel, které by sloužily k zajištění nouzového zásobování obyvatelstva např. potravinami nebo pro provádění záchranných a likvidačních prací nebo k provedení řízené evakuace.

Vytipované veřejné ČS – v plánu ropné bezpečnosti jsou vedeny seznamy některých ČS na území JČK, které splňují podmínky pro zprovoznění karetního systému pro výdej PHM, jedná se o ČS řetězce Benzina nebo EuroOIL. Jedná se o 18 čerpacích stanic vytipovaných jako klíčové pro zásobování přednostních odběratelů PHM, kterými jsou uživatelé Karty SSHR, případně další subjekty určené pro řešení mimořádné události nebo záchranné a likvidační práce. V případě, že by nebylo možné například z důvodů kapacitních, nebo kvůli zhoršené bezpečnostní situaci z důvodu narušování zákonnosti velkého rozsahu realizovat výdej PHM na všech ČS v kraji, byly by zprovozněny tyto ČS. Dále je veden seznam 7 vhodných dalších veřejných ČS, které by mohly geograficky co nejlépe sloužit jako náhradní za tyto vytipované ČS. Dále jsou v seznamu uvedeny všechny ostatní ČS řetězců Benzina a EuroOIL, které by mohly vydávat PHM z hmotných rezerv státu na karty SSHR.

Ke všem ČS řetězců Benzina a EuroOIL jsou vedeny karty čerpacích stanic, které obsahují kontaktní a geografické údaje o dané ČS a informaci a prodávaných druzích PHM a jejich skladovací kapacitě. Mezi lety 2013 a 2016 byly vytipovány též ČS řetězce OMV a Shell, protože ze strany SSHR byla na kraje předána informace o tom, že je s prodejci PHM na těchto ČS jednáno o zapojení do karetního systému, nicméně z jejich zapojení posléze sešlo.

Vytipované nádvorní ČS – součástí krajského plánu ropné bezpečnosti je taktéž seznam 27 nádvorních čerpacích stanic na území kraje vybraných jako vhodné pro řešení stavu ropné nouze s přihlédnutím k jejich geografické poloze a skladovací kapacitě PHM. Vybírány byly přednostně čerpací stanice v uzavřených oplocených areálech, které je možné od pozemních komunikací oddělit uzamykatelnou branou. Pro nádvorní čerpací stanice byly vypracovány karty čerpacích stanic s obdobným rozsahem zaznamenaných informací, jako je

tomu u karet veřejných ČS dále s informací o tom, zda provozovatel má nějaký karetní platební systém vhodný pro výdej PHM a evidenci výdejů.

Seznam subjektů pro zajištění PHM kartami SSHR – v plánu ropné bezpečnosti je veden seznam vytipovaných subjektů na území jihočeského kraje, které by mohlo být nezbytné vybavit Kartou SSHR, respektive jim umožnit čerpání PHM za použití karetního systému. Jednotlivé subjekty byly vytipovány jako suma subjektů uvedených v základní části krizového plánu kraje v části A – 3 a dále subjekty vytipované při analýze možných potřeb jednotlivých krizových štábů obcí s rozšířenou působností. V tomto seznamu je 100 takto vytipovaných subjektů s vyčíslením plánovaného počtu 205 vydaných karet. V případě subjektů s předpokládanou menší spotřebou PHM jako jsou školská zařízení nebo domovy s pečovatelskou službou nebo domovy sociální péče je uplatněn mechanismus výdeje karty obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností a tankování vozidel těchto subjektů za přítomnosti pracovníka příslušného obecního úřadu nebo při vyhlášení krizového stavu předání karty členu stálé pracovní skupiny nebo jinému pověřenému pracovníkovi určenému krizovými orgány a využití karty na pokyn předsedy krizového štábu. Pro subjekty s více pobočkami na území kraje je plánován výdej více karet danému subjektu pro zajištění plynulosti dodávek PHM a minimalizaci spotřeby daného subjektu při přejezdech vozidel z důvodu tankování pohonných hmot.

Seznam těchto subjektů byl vytvořen podle pokynů pracovníků SSHR Oddělení ropné bezpečnosti a byl na toto oddělení SSHR předán z důvodu plánování výroby karet a predikci spotřeby PHM při zavedení karetního systému.

2.5 Analýza dosud získaných poznatků na základě literární rešerše

Dostupné analytické literární prameny nezpracovávají problematiku ropné bezpečnosti Jihočeského kraje. Rešerší dostupných pramenů byla dohledána jedna bakalářská práce zabývající se činností krajského úřadu při stavu ropné nouze [SUCHÁNKOVÁ Libuše. Činnost krajského úřadu při stavu ropné nouze. Brno: Masarykova univerzita, 2012], nicméně tato práce má charakter věcně popisný analyzující prostředí úpravy oblasti v právních normách legislativy ČR. Nereflektuje poslední legislativní změny v oblasti hospodářských opatření pro krizové stavy a oblasti ropné bezpečnosti ani metodické vedení ze strany SSHR, jelikož k těmto informacím neměla autorka patrně přístup.

Dále byla rešerší zjištěna diplomová práce zabývající se vnímáním problematiky možného vyhlášení stavu ropné nouze obyvatelstvem Jihočeského kraje [VACEK Jan. Informovanost obyvatelstva o ropné nouzi na území Jihočeského kraje. České Budějovice: Jihočeská univerzita, 2018]. Tato práce zkoumá povědomí obyvatelstva a jeho předpokládané reakce na zaváděná regulační opatření pro omezení spotřeby pohonných hmot na základě prováděného dotazníkového šetření. Samotnou připravenost území Jihočeského kraje řeší pouze okrajově.

Vnitřní plánovací dokumentace jiných krajů zpracovaná příslušnými krajskými úřady a Magistrátem Hlavního města Prahy nejspíše ve spolupráci s hasičskými záchrannými sbory těchto krajů nejsou veřejným dokumentem, nemám k nim přístup a pro zpracování mé diplomové práce tedy nemohly být využity za účelem komparace.

Ostatní dostupné literární prameny, z nichž jsem v práci vycházel, se zabývají jednotlivými oblastmi krizového řízení, civilního nouzového plánování, ochrany

obyvatelstva, hospodářských opatření pro krizové stavy, případně systémem regulačních opatření pro snížení nebo usměrnění spotřeby zboží a dále popisem zpracovatelské a distribuční soustavy ropy a ropných produktů na území ČR a Evropy.

Zahraniční literatura se mnou řešenou oblastí z pochopitelných důvodů nezabývá, jelikož lokální úprava regulace vnitřního trhu s ropou a ropnými produkty nepředstavuje pro zahraniční autory téma hodné zpracování.

Stěžejním literárním pramenem pro mne byla tedy platná i dostupná dosavadní legislativa a dále pak vydané metodické a koncepční materiály správních úřadů a v neposlední řadě pak konzultace a metodická doporučení, kterých se mi dostalo při přípravě plánovací dokumentace coby pracovníkovi zabývajícím se danou oblastí.

Jednotlivě mnou zpracovávaná problematika dosud nebyla v literatuře řešena v takovéto šíři a úhlu pohledu a téma mé diplomové práce považuji tudíž za nové a přínosné.

3 CÍL PRÁCE

Cílem práce je pomocí SWOT analýzy zhodnotit systém distribuce ropných produktů na území Jihočeského kraje pro plánování distribuce ropných produktů z nouzových zásob SSHR, zejména zpracovanou plánovací dokumentaci Jihočeského kraje a prostředí, ve kterém je tato dokumentace tvořena, ať již legislativní rámec, nebo metodické postupy státní správy a přístup soukromých subjektů podílejících se na přípravě a řešení nedostatku ropy. Jelikož jsem pracovníkem, který má na starosti plánovanou aktualizaci této dokumentace na KÚ JČK a budu také spolupracovat s HZS JČK na přípravě rozpracování typového plánu pro krizovou situaci narušení dodávek ropy a ropných produktů, předpokládám přímý dopad závěrů práce do praxe i mezi odbornou veřejnost zabývající se problematikou ropné bezpečnosti.

Sekundárním cílem práce je na základě provedené analýzy navrhnout úpravu systému nouzového zásobování ropnými produkty na území Jihočeského kraje. Pokud to bude účelné, tak v dílčích aspektech navrhnout změny na celostátní úrovni nebo v legislativě.

4 METODIKA

Metodika zpracování mé diplomové práce, jež vedla ke splnění stanovení výše uvedených cílů práce, sestávala ze SWOT analýzy plánovací dokumentace JČK na situace narušení dodávek ropy a ropných produktů velkého rozsahu a návrhu systému připravenosti a zlepšení v plánovací dokumentaci.

4.1 SWOT analýza

Pro zhodnocení současného stavu plánovací dokumentace a celkové připravenosti orgánů krizového řízení JČK čelit mimořádné události spočívající v rozsáhlém výpadku dodávek ropy, respektive ropných produktů nebo rozsáhlému narušení jejich distribuční soustavy, jsem použil ke stanovení silných a slabých stránek stávajícího stavu a vyhledání možných slabých a silných stránek žádoucího stavu SWOT analýzu. [20]

SWOT analýza byla původně vytvořena jako ekonomický analytický nástroj, hodnotící vnitřní slabé a silné stránky ekonomického subjektu, možné hrozby pro subjekt a potenciální příležitosti. V společenskovedních disciplínách je tato analýza užívána v širším významu a byla přejata tak, že s jejím využitím jsou hodnoceny nejen ekonomické příležitosti a hrozby, ale též příležitosti pro zlepšení, a tedy přínosy pro společnost a hrozby, coby možné zhoršení vlivem zavedení nového systému nebo postupu. Samotný název SWOT je složen z počátečních písmen jednotlivých částí analytického posuzování:

- Strengths – silné stránky;
- Weaknesses – slabé stránky;
- Opportunities - příležitosti;
- Threats - hrozby.

Obrázek 4 Ilustrace SWOT analýzy (21)

V části interní SWOT analýzy jsem provedl zhodnocení vnitřních silných a slabých stránek, tj. faktorů vnitřního původu. Jako pozitivní, tedy silné stránky jsem uvedl ty stránky plánování, které jsou vykonávány dle mého hodnocení dobře, ta část plánu, případně legislativního zázemí, ve které nejsou spatřovány nedokonalosti, kde dosavadní systém řešení plní očekávání. Jako slabé stránky jsem uvedl ty faktory, které zhoršují podmínky v oblasti plánování a řešení situací v oblasti ropné bezpečnosti a je možné je ovlivnit změnou v plánování, přístupu nebo pojetí v rámci Krajského úřadu nebo změn na úrovni regionální. Mohou zahrnovat nedokonalé znalosti, nevýhody plynoucí z vnitřní organizace nebo geografického umístění.

V externí části jsou hodnoceny faktory vnějšího původu. Je hodnocen možný přínos neboli nabízené příležitosti a potenciální vnější rizika neboli hrozby. Příležitosti odrážejí potenciál navržených změn. Hrozby pak jsou externími

negativními faktory, které ovlivňují proces plánování nebo mohou zapříčinit chybnou úvahu nebo nesprávný postup při samotné řešení situace.

4.2 Návrh systému a zlepšení současného stavu

Při stanovení doporučení změn v systému plánování pro situaci, kdy dojde k narušení dodávek ropy a ropných produktů v podmínkách Jihočeského kraje nebo výpadku v jejich distribuci a stanovení nového systému pro zlepšení současného stavu jsem vycházel z výsledků provedené SWOT analýzy a navrhl jsem změny tak, jak odpovídají výstupům z této analýzy.

5 VÝSLEDKY

5.1 Výsledky SWOT analýzy

Byla provedena SWOT analýza plánovací dokumentace a systému připravenosti JČK na stav ropné nouze a mimořádné události, které mohou být spojeny s narušením dodávek ropy a ropných produktů na území kraje.

SWOT analýza	
S – Silné stránky	W – Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none">▪ Legislativní ukotvení v systému ropné bezpečnosti a krizového řízení;▪ Zpracovaná dokumentace je použitelná při vyhlášeném krizovém stavu i mimo něj;▪ Robustní infrastruktura distribuce ropy na území;▪ Propracovaný systém distribuce přidělových lístků;▪ Flexibilní systém používání karetního systému;▪ Diverzifikované zdroje ropy a ropných produktů;▪ Odolnost proti lokálnímu výpadku dodávek;	<ul style="list-style-type: none">▪ Systém nádvorních ČS nemá zajištěné dodávky PHM;▪ Úkoly obcí nemají oporu v legislativě;▪ Některé ORP nemá ve správním obvodu ČS Benzina ani EuroOIL;▪ Typový plán SSHR neřeší zásobování jednotek požární ochrany kategorie JPO V, obcí nouzové zásobování obyvatelstva ani provozovatele elektrocentrál;▪ Nejsou zahrnuty ČS pro tankování drážních kolejových vozidle;▪ Zpracování plánu ropné bezpečnosti kraje nemá jasnou oporu v zákoně;▪ Nepřipravenost ČS na výdej PHM až po jejich zaplacení.
O – Příležitosti	T – Hrozby
<ul style="list-style-type: none">▪ Nová aktualizace postupů při plánovaném provedení rozpracování typového plánu;▪ Jednotné řešení ve všech krajích Nově připravovaná společná metodika SSHR;▪ Chystaná digitalizace plánů a nový krajský informačního systému krizového řízení.▪ Využití ropných produktů, které nejsou hmotnými rezervami pro řešení krizové situace.	<ul style="list-style-type: none">▪ Při déletrvajícím nedostatku ropy a ropných produktů nutné omezení i pro subjekty které jsou plánovanými prioritními odběrateli PHM;▪ Karty SSHR pro subjekty vytipované krajem mohou být SSHR deaktivovány nebo nemusí být vydány;▪ Zranitelnost komunikace elektronického datového systému Karty SSHR a datové komunikace pokladních systémů na ČS;▪ Dvojkolejnost dokumentace;▪ Prodejce PHM není zpravidla provozovatelem ČS;▪ objektová bezpečnost ČS – kriminalita;

- Synergické působení nedostatku ropy a jiných krizových situací.

Níže jsou rozvedeny jednotlivé body tabulky SWOT analýzy podrobněji podle členění analýzy:

5.1.1 Silné stránky

- Legislativní ukotvení v systému ropné bezpečnosti a krizového řízení – komplexní a výstižné zákonné úpravy zákonem o nouzových zásobách ropy a krizovým zákonem.
- Zpracovaná dokumentace je použitelná při vyhlášeném krizovém stavu i mimo něj – plánovací dokumentace Jihočeského kraje umožňuje jednotné plánování a přípravu na řešení stavu narušení dodávek ropy a ropných produktů jak za stavu ropné nouze, tak za vyhlášení krizového stavu.
- Robustní infrastruktura distribuce ropy na území Jihočeského kraje i na území ČR. Jak bylo zmíněno v kapitole 2.1, je na území ČR produktovodní síť s velkým množstvím skladů a výdejních terminálů, prostřednictvím nichž může být zajišťována distribuce pohonných hmot v území.
- Propracovaný systém distribuce přidělových lístků, který vychází analogicky z metodiky k regulačním opatřením pro nouzové zásobování obyvatelstva potravinami a jeví se být robustním uceleným systémem, při jehož plánování bylo postupováno důsledně.
- Flexibilní systém používání karetního systému, který umožňuje aktivaci či deaktivaci jednotlivých karet, změny povoleného množství čerpání PHM na jednu kartu v delším časovém úseku jednoho měsíce a případně též na jeden prodej v řádu několika sekund prostřednictvím elektronického systému obsluhovaného SSHR.

- Diverzifikované zdroje ropy a ropných produktů díky vybudování ropovodu IKL a případně s využitím reverzní přepravy ropy z terminálů v Chorvatsku a Polsku, který umožňuje čerpat ropu z námořních terminálů od různých producentů což znamená v důsledku odstranění závislosti a tranzitu pouze přes země po trase ropovodu Družba.
- Odolnost proti lokálnímu výpadku dodávek daná možností nahradit dopravu PHM produktovody dopravou silničními cisternami a cisternovými vagóny po železnici.

5.1.2 Slabé stránky

- Systém nádvorních ČS nemá zajištěné dodávky PHM – systém distribuce pohonných hmot prostřednictvím nádvorních čerpacích stanic je reliktem původního systému vyvinutého ve spolupráci se SSHR. V typovém plánu narušení dodávek ropy a ropných produktů není nijak zajištěna návaznost na centrálně řízené zásobování těchto ČS.
- Úkoly obcí nemají oporu v legislativě. V typovém plánu narušení dodávek ropy a ropných produktů jsou na kartě opatření č. 9 v tabulce na stránce 3 této přílohy uvedeny úkoly pro obce s rozšířenou pravomocí a dále úkoly pro obce.
- Některé ORP nemají ve správním obvodu ČS Benzina ani EuroOIL. Obec s rozšířenou působností Týn nad Vltavou nemá ve svém správním obvodu žádnou čerpací stanici, která by byla schopna akceptovat Kartu SSHR.
- Typový plán SSHR neřeší zásobování jednotek požární ochrany kategorie JPO V, obcí, nouzové zásobování obyvatelstva ani provozovatele elektrocentrál. Dále není plánováno nouzové zásobování obcí, respektive obecních úřadů, ani provozovatele elektrocentrál.

- Nejsou zahrnuty ČS pro tankování drážních kolejových vozidel významného soukromého železničního dopravce, který není subjektem kritické infrastruktury, nicméně zabezpečuje na základě uzavřené veřejnoprávní smlouvy s Jihočeským krajem o zajištění přepravy osob veřejnou železniční dopravu na více než jedné třetině území kraje.
- Zpracování plánu ropné bezpečnosti kraje nemá jasnou oporu v zákoně. Plán ropné bezpečnosti je pomocná dokumentace, jejíž existence není ukotvena v zákoně o krizovém řízení ani v zákoně o nouzových zásobách ropy.
- Nepřípravenost ČS na výdej PHM až po jejich zaplacení. Pokladní systémy a systémy obsluhy výdejních čerpadel na ČS řetězců využívaných pro realizaci přidělového systému umožňuje natankovat PHM před předložením přidělového lístku nebo před načtením Karty SSHR

5.1.3 Příležitosti

- Nová aktualizace postupů při plánovaném provedení rozpracování typového plánu – Vzhledem k tomu, že ústřední správní orgán, kterým je SSHR vydal koncem roku typový plán, bude HZS JČK ve spolupráci s KÚ JČK provedeno rozpracování tohoto typového plánu podle místních podmínek kraje.
- Jednotné řešení ve všech krajích - Nově připravovaná společná metodika SSHR – podle vyjádření pracovníků Oddělení ropné bezpečnosti SSHR je připravována jednotná metodika pro rozpracování typového plánu kraji. Oproti současnému stavu by byla výhodou vyšší míra unifikace plánovací dokumentace v rámci celé ČR s přiměřeným přihlédnutím k místním specifikům.

- Chystaná digitalizace plánů a nový krajský informační systém krizového řízení – KÚ JČK má snahu o pořízení jednotného plánovacího a řídicího informačního systému krizového řízení. V případě jeho realizace by automatizace plánovacího procesu, aktualizací dat a automatického sběru informací z území přispěla ke zkvalitnění připravenosti území na narušení dodávky ropy a ropných produktů i samotných procesů krizového řízení na krajské úrovni.
- Využití ropných produktů, které jsou vlastnictvím soukromých subjektů, tedy těch, které nejsou hmotnými rezervami pro řešení krizové situace za využití postupů hospodářských opatření pro krizové stavy nebo s využitím institutu vyžádání věcného prostředku.

5.1.4 Hrozby

- Při déletrvajícím nedostatku ropy a ropných produktů, kdy zásoby hmotných rezerv budou ubývat a bude tak nutné stanovení priorit a omezení vydávaného množství i pro subjekty které jsou plánovanými prioritními odběrateli PHM. Výběr a rozhodnutí, komu PHM nevydat v požadovaném množství bude záležet na tom, zda jejich omezené fungování, nebo úplná nefunkčnost bude za dané situace přijatelná.
- Karty SSHR pro subjekty vytipované krajem mohou být SSHR deaktivovány nebo nemusí být na základě plánovacích procesů SSHR nebo strategického rozhodnutí vlády ČR při samotném řešení stavu ropné nouze vydány.
- Zranitelnost komunikace elektronického datového systému Karty SSHR a datové komunikace pokladních systémů na ČS, kdy fungování karetního systému je závislé na datové komunikaci karetních systémů. V případě nefunkčnosti obslužného software pokladen a výdejových stojanů, nebo jejich nefunkčnosti z důvodu technické poruchy nebo kvůli výpadku

napájení elektrickou energií nebude možné realizovat u dané ČS žádný prodej ani výdej PHM, a to ani na Kartu SSHR, ani na přidělový lístek. ČS na území Jihočeského kraje nejsou zpravidla (s výjimkou jediné veřejné ČS) vybaveny náhradním zdrojem elektrické energie.

- Dvojkolejnost neboli dvojí linie zpracování dokumentace, kdy může dojít k rozdílné úpravě obdobné problematiky rozpracováním typového plánu kraje a plánem ropné bezpečnosti kraje z důvodu nedůsledného provedení aktualizace.
- Prodejce PHM není zpravidla provozovatelem ČS tudíž povinnost uloženou řetězci realizujícímu prodej pohonných hmot není možné účelně vymáhat po provozovateli ČS, kterým je jiný subjekt vykonávající některé činnosti pouze na smluvním základě s řetězcem.
- objektová bezpečnost ČS a kriminalita kdy stav nedostatku ropy a ropných produktů bude s velkou pravděpodobností doprovázen snahou některých osob zajistit si neoprávněné ekonomické výhody jednáním porušujícím zákon, a to podvody v rámci nastaveného přidělového systému i krádežemi s čerpáním PHM spojenými, tj. ujetím od ČS bez zaplacení.
- Synergické působení nedostatku ropy a jiných krizových situací, kdy stav ropné nouze může být následkem jiné mimořádné události jako jsou živelní katastrofy, nebo může nedostatek ropy a ropných produktů vyvolat krizové situace ve svém důsledku.

5.2 Návrh a zlepšení systému ropné bezpečnosti

5.2.1 Návrh změn v dokumentaci Jihočeského kraje

Jak plyne ze závěrů provedené SWOT analýzy, systém plánovaného využití vytipovaných nádvorních ČS nenavazuje na plánovací dokumentaci SSHR a

patrně by tedy nebyl zahrnut do patřičných kroků vlády ČR při zvládnutí nedostatku ropy a ropných produktů, navrhuji změnit plánovací dokumentaci kraje následujícím způsobem:

V plánu ropné bezpečnosti zcela vyjmout vytipované neveřejné ČS. V rozpracování typového plánu je možné s těmito neveřejnými čerpacími stanicemi nadále počítat v počáteční fázi řešení stavu ropné nouze, kdy při vyhlášeném krizovém stavu je možné využít institutu nařízení poskytnutí věcného prostředku pro řešení krizové situace dle ustanovení § 14 odst. 4. písm. a), respektive odst. 6. krizového zákona v aktuálním znění a pohonné hmoty uskladněné v zásobnících dané nádvorní ČS využít pro řešení krizové situace. K tomu může být využit karetní systém provozovaný daným subjektem pro evidenci a prokazování oprávnění čerpat PHM, jak je plánováno v dosavadní dokumentaci dotčenými subjekty podílejícími se na přípravě této dokumentace.

V průběhu tvorby rozpracování typového plánu narušení dodávek ropy a ropných produktů zpracovatelem, kterým je dle § 15 odst. 1 písm. c) krizového zákona HZS JČK, poskytovat ze strany KÚ JČK co možná nejširší spolupráci a při tvorbě dokumentace zachovat co největší terminologickou jednotnost a shodu v plánovaných postupech a nástrojích řešení situace nedostatku ropných produktů tak, aby dvojí zpracovaná dokumentace nekladla nepřiměřené nároky na své recipienty. Tato důslednost je nutná i při dalších aktualizacích v budoucnu.

Zahrnout do plánovací dokumentace na úrovni kraje dodávky pohonných hmot některým výrazným spotřebitelům PHM, kteří by neměli nárok na přidělové lístky a odběr PHM na ČS prostřednictvím Karty SSHR by pro ně představoval značnou komplikaci. Zejména se jedná o naplánování dodávek nafty závozem pro nemocnice nacházející se na území JČK a pro vodárenskou

společnosti JVS a.s. a ČEVAK a.s. provozující úpravnu pitné vody a páteřní síť vodovodu zásobující více než dvě třetiny odběratelů v JČK v případě spotřebování jejich vlastních zásob pro elektrocentrály při výpadku dodávek elektrické energie.

Navrhuji zahrnout do nově rozpracovaného typového plánu úkol Policii ČR spočívající v posílení hlídkové činnosti v okolí vytipovaných ČS.

5.2.2 Návrh legislativních a systémových změn

Navrhuji podat návrh ústřednímu správnímu orgánu týkající se vyřazení obcí prvního a druhého typu ze systému distribuce přidělových lístků. Zapojení těchto menších obcí nemá oporu v zákoně.

Dále navrhuji ve smluvních ujednáních mezi SSHR a řetězci prodávajícími pohonné hmoty v sítích Benzina a EuroOIL tyto zavázat k úpravě části výdejních stojanů PHM tak, aby na jednotlivých ČS bylo technicky možné alespoň na části výdejních stojanů realizovat prodej nebo výdej PHM až po zaplacení nebo prokázání oprávnění odběru a blokování provozu všech výdejních stojanů které takovou funkci nemají.

V neposlední řadě považuji za vhodné navrhnout zařazení motorové nafty do Číselníku nezbytných dodávek SSHR, aby bylo možné při řešení stavu ropné nouze využívat k řešení krizových situací za vyhlášeného krizového stavu i pohonné hmoty, které nejsou státními hmotnými rezervami. K tomu využít pravidelné aktualizace položek v Číselníku nezbytných dodávek SSHR.

5.3 Vyhodnocení přínosu práce

Diplomová práce poskytuje ucelené informace o systému zajišťování ropné bezpečnosti v ČR zasazené do kontextu systému krizového řízení a nouzového

plánování. Dále práce popisuje systém zajišťování dodávek ropných produktů na území Jihočeského kraje a plánovanou činnost orgánů krizového řízení, respektive správních orgánů v případě potřeby řešit dopady nedostatku ropných produktů v podmínkách JČK.

SWOT analýzou jsem identifikoval slabé a silné stránky stávajícího systému a externí příležitosti a hrozby v oblasti ropné bezpečnosti pro KÚ JČK, jeho obyvatelstvo a pro zajišťování základních funkcí státu v území kraje.

Po vyhodnocení současného stavu konstatuji, že systém, jak je nastaven, je funkční, nicméně pro jeho zdokonalení navrhuji opatření ke zlepšení plánovaných postupů na úrovni kraje i návrhy na zlepšení prostředí daného legislativním rámcem a nadřazenými plánovacími dokumenty a postupy ústředních správních orgánů vedoucí ke sjednocení celého postupu při zachování vyšší míry přehlednosti jednotlivých činností dotčených orgánů.

6 DISKUZE

V rámci diskuze bych rád zhodnotil teoretické předpoklady s mými výstupy, zejména se závěry SWOT analýzy a dále rozvedl možné dopady navrhovaných změn v širších souvislostech.

6.1 Vliv nedostatku ropy na fungování území státu a kraje

Při poklesu dovážených objemů ropy, poklesu výkonnosti ropných rafinerií, výpadku v prostupnosti přepravní cesty ropných produktů nebo při extrémně nevyváženém nárůstu vývozu a poklesu dovozu ropy a ropných produktů je pro státní správu samo o sobě nesnadné odhalit takový nedostatek v době, kdy je již třeba začít činit efektivní kroky k zachování zásobování obyvatelstva. Zásobování státu a jeho obyvatel ropnými produkty je natolik zásadní, že je strategickou otázkou bezpečnosti, aby nedocházelo k významnému kolísání objemu dodávek. Aby příslušné státní orgány byly schopny včas provést analýzu situace a vyhodnotit úroveň hrozby vzniku škod, jsou využívány legislativou definované metody sběru informací a jejich vyhodnocování. Proto byla svěřena kompetence bdít nad dováženým množstvím ropy a ropných produktů Správě státních hmotných rezerv. Tento ústřední správní orgán má kompetence ke sběru dat od subjektů dovážejících, vyvázejících či prodávajících ke konečnému spotřebiteli ropu nebo ropné produkty tak, aby mohl dohlížet na vývoj množství zásob u jednotlivých subjektů.

Pro správnou interpretaci statistických dat i pro podchycení signálů z trhu ropy a ropných produktů a případně též pro podrobnou diskuzi o příčinách vývoje statistických ukazatelů v reálném čase zřídil předseda SSHR svůj poradní orgán NESO z významných hráčů na trhu ropy, pohonných hmot a zástupců karetních společností, jež mají nejsnazší přístup k prodejním datům v maloobchodu. Úloha poradního orgánu NESO je unikátní a nenahraditelná

coby expertní skupiny. Efektivnost doporučení vydaných NESO do značné míry závisí na správném načasování jeho schůzek a vedení práce tohoto orgánu. Na základě doporučení NESO potom vydává předseda SSHR Vládě ČR doporučení Vládě ČR k přijetí nejvhodnějších opatření ke zmírnění očekávaných negativních dopadů vývoje situace. Je zde třeba rovněž podotknout, že přílišná regulace trhu by nebyla žádoucí a zabraňovala by zdravé konkurenční soutěži jednotlivých firem. Protože jsou členy expertní skupiny zástupci podnikatelské sféry ropného průmyslu, lze v jejich jednání očekávat též snahu o uhájení jejich vlastních podnikatelských zájmů, které by byly v přímém rozporu s přílišnou a předčasnou regulací daného trhu. V tomto spatřuji další podstatnou výhodu začlenění soukromé sféry do přípravy podkladů pro rozhodování vlády. Jako jistý ochranný mechanismus oligopolních praktik nebo manipulací trhem ve prospěch významných hráčů z expertní skupiny proti malým subjektům pak vidím to, že samotný rozhodovací proces je ponechán na předsedovi SSHR, respektive na Vládě ČR.

Jelikož jsou ropa a z ní produkované pohonné hmoty pro fungování státu a život jeho obyvatel nezbytné, je nutné zejména zajistit žádoucí plynulosti v dodávkách na takové úrovni, aby běžní koncoví spotřebitelé nebyli vystaveni dlouhodobým výpadkům v zásobování a specifičtí spotřebitelé měli zajištěnu zcela nepřerušenu dodávku alespoň minimálního objemu ropných produktů, které potřebují pro svou činnost.

6.2 Diskuze výsledků SWOT analýzy

Danou problematiku připravenosti na situace, kdy bude ČR a zkoumaný samosprávný útvar JČK čelit nedostatku energetických komodit ropy a ropných produktů, jednotlivé zamýšlené postupy k omezení dopadů takové situace a platnou dokumentaci jsem podrobil analýze podle standardizované metodiky SWOT analýzy. Tuto standardizovanou analýzu jsem si zvolil, protože její

mechanismus je metodicky jednoduchý, v literatuře jasně popsany a výstupy této analýzy jsou snadno uchopitelné i širší veřejností. Při předpokládaném využití výsledku mé diplomové práce v praxi nebude složité s výstupy seznámit stručně i osobu, která není odborníkem na ropnou bezpečnost nebo která pracuje v širších rozhodovacích perspektivách a nemůže zacházet příliš do podrobností.

Jako silnou stránku jsem při porovnání vnitřních faktorů zhodnotil jasnou legislativní základnu pro celou oblast. Řešenou problematiku rámcově ukotvuje ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky, ve znění pozdějších předpisů, který vytváří jasný rámec základních kompetencí organizace bezpečnostního systému v zemi. Pro postup SSHR a všech dotčených subjektů v oblasti přípravy na situaci nedostatku ropy a ropných produktů pak dává jasné mantinely zákon o nouzových zásobách ropy v aktuálním znění. V tomto zákoně jsou jednoznačně definované klíčové termíny, jednoznačně stanovené kompetence vlády ČR a SSHR coby ústředních orgánů i dalších státních orgánů a povinných subjektů. S výjimkou nedostatků popsaných v dále v diskuzi považuji právní úpravu za komplexní a dobře využitelnou pro chod celého systému zajišťujícího civilní nouzovou připravenost. Obdobně legislativu zákona o krizovém řízení považuji za dobře použitelnou v oblasti, kterou upravuje, tedy jako nadstavbu umožňující krizovým orgánům reagovat za použití potřebných nástrojů na naturogenní i antropogenní hrozby od určitého stupně intenzity výše. Při zpracování analyzované krajské dokumentace bylo jednoznačně stavěno na legislativním základě, nicméně z důvodu nejednoznačnosti vedení ústředním správním orgánem byla zpracována nejdříve dokumentace, která patrně nepředpokládala nezbytně při vyhlášení stavu ropné nouze též vyhlášení nouzového stavu vládou ČR. Na základě vývoje v chápání způsobu přípravy a akceptace nového typového plánu pro narušení dodávek ropy a ropných produktů velkého rozsahu, kde je jednou z předpokládaných činností vlády ČR vyhlášení krizového stavu a stanovení krizových opatření pak byla do

dokumentace na úrovni kraje zapracována eventualita celého řešení stavu ropné nouze za podmínek vyhlášení krizového stavu. Ve výsledku tak došlo k přínosu tím, že tatož plánovací dokumentace počítá s oběma eventualitami.

6.2.1 Silné stránky – diskuze

Analýzou distribučního systému ropy a ropných produktů na území JČK, respektive na území celé ČR, je kladně hodnocen vysoký počet ČS na území kraje, ze kterých je možné vytypovat ty nejvhodnější jak při plánování, tak při samotném řešení aktuální situace. Velkou oporou celého systému je unikátní síť produktovodů, která propojuje neméně hustou síť skladů, které by umožňovali transport pohonných hmot na území JČK. Systém má vysokou míru redundance danou obousměrností okruhového vedení i možností zástupnosti funkce jednotlivých velkoskladů mezi sebou. V případě narušení zásobovacího logistického řetězce produktovodů nebo sítě velkoskladů provozovaných státem vlastněnou společností ČEPRO a.s. na krajské úrovni, je vzhledem k dobré silniční a železniční síti reálné nahrazení dodávek produktovodem dodávkami za použití automobilových silničních cisteren nebo železničních cisternových vagónů k dopravě pohonných hmot z terminálů na území jiných krajů nebo přímo z rafinerie. Z mezinárodně politického a bezpečnostního hlediska je zcela zásadní zbavení se závislosti na jediném dodavateli ropy, a to ruské monopolní státem ovládané společnosti zároveň s minimalizací závislosti na rizicích spojených s tranzitem ropy do ČR přes území několika států, jež mohly této skutečnosti využívat též k prosazování svých mocenských nebo ekonomických zájmů. Výstavbu ropovodu IKL hodnotím jako zcela zásadní strategický přínos k surovinové bezpečnosti ČR, který sám o sobě výrazně zvýšil robustnost připravenosti celého systému. Zmiňuji ve své práci taktéž možnost napojení sítě ropovodů na námořní terminály v Polsku a Chorvatsku, nicméně jedná se o možnost spíše teoreticky zhodnocenou, protože takové využití ropovodu Družba není smluvně definováno ani prakticky prováděno.

Významným pilířem celého systému je přidělový systém pohonných hmot, které tvoří drtivou většinu objemu vyrobených nebo dovezených ropných produktů. Cílem tvůrců systému přidělových lístků bylo zajistit v okamžiku výrazného poklesu dostupného množství pohonných hmot na volném trhu obyvatelstvu a běžným spotřebitelům možnost opatřit si alespoň malé množství pohonných hmot pro vlastní potřebu. K tomu jsme vedeni především úvahou, že efektivnější bude umožnit obyvatelstvu svépomoc nežli muset převzít odpovědnost za zajišťování jeho každodenních potřeb. Tím mám namysli umožnění obyvatelstvu dojíždění k lékaři, případně do zaměstnání, za nákupem potravin a podnikatelským subjektům pak udržení alespoň některých nezbytných ekonomických aktivit. Pro zajištění rovnoměrnosti distribuce plošně mezi obyvatelstvo je využito systému přidělových lístků pro nákup PHM. Lístkový systém byl již v minulosti na území ČR využit v Protektorátu Čechy a Morava a následně v obnoveném Československu padesátých let k usměrnění spotřeby některých druhů potravin a dalšího zboží. Pro potřeby distribuce PHM je plánovaný výdej přidělových lístků všem provozovatelům motorových vozidel. V celostátní plánovací dokumentaci i v jejím rozpracování v plánu ropné bezpečnosti na úrovni Jihočeského kraje je jednoznačně popsána spolupráce jednotlivých úrovní státní správy tak, aby byl proces distribuce efektivní a průkazný, což je důležité pro pocit bezpečí a pocit hmatatelného zajištění práva mezi obyvatelstvem.

Pro zásobování vybraných odběratelů pohonných hmot cíleně s ohledem na jejich význam pro vnitřní bezpečnost státu, zajišťování základních funkcí území a nezbytné fungování prvků kritické infrastruktury je navržen jednotný automatizovaný systém přidělování pohonných hmot vytipovaným spotřebitelům za použití Karet SSHR. Systém využívá infrastruktury zákaznických karet společnosti ČEPRO a.s. provozovaných za běžného stavu jako bezhotovostní platební nástroj na ČS řetězce EuroOIL. V případě vyhlášení

stavu ropné nouze je možné aktivovat tento karetní systém tak, aby úhrada za odebrané pohonné hmoty byla provedena bezhotovostně u ČS řetězce EuroOIL i u řetězce Benzina. Fakticky je tak umožněno uživatelům těchto karet bezplatné tankování pohonných hmot u výdejních stojanů ČS. Karetní systém umožňuje jednoznačnou evidenci počtu tankování jednotlivými subjekty, regulaci odebraného množství PHM jedním subjektem za určité časové období, nebo v případě potřeby též omezení množství hrazeného kartou při jednom odběru. Vydané karty mohou být členěny do skupin, což umožňuje upravovat oprávnění odebírat pohonné hmoty na karty celým skupinám a případně, že by se disponibilní zásoby ropných produktů nedařilo doplňovat bylo by potřeba spotřebu operativně řídit.

6.2.2 Slabé stránky – diskuze

V plánovací dokumentaci na úrovni JČK je obsažen celý systém vytipovaných nádvorních ČS, který se opírá o jejich poměrně hustou síť na území kraje a vychází ze společného postupu krajů při plánování systému ropné bezpečnosti pod metodickým vedením SSHR do roku 2015. Pro předpokládané řešení stavu ropné nouze byly vybrány přednostně neveřejné ČS nebo ČS s omezeným okruhem odběratelů v uzavřených areálech zejména s ohledem na dobré podmínky při střežení těchto ČS a zajišťování bezpečnosti a ochranu veřejného pořádku při výdeji PHM. Systém nádvorních ČS slouží k výdeji PHM omezenému okruhu odběratelů, a to buďto jako alternativa karetního systému, nebo pro subjekty, které by do karetního systému nebyly zahrnuty. Zejména se jedná o služby obyvatelstvu jejichž kontinuita je potřebná, ale dopady nefunkčnosti nebyly takové, aby splnily kritéria pro stanovení subjektem kritické infrastruktury. Může se jednat o subjekty zajišťující svoz a likvidaci odpadů, provozovatele vodovodů, domovy sociální péče, školská pobytová zařízení nebo subjekty, které plní další úkoly z krizového plánu kraje nebo krizového plánu obce s rozšířenou působností. Tím, že v typovém plánu zpracovaném SSHR byly

pro přednostní distribuci stanoveny ČS řetězce Benzina a řetězce EuroOIL, je pravděpodobné, že u ostatních ČS včetně vytipovaných nádvorních se nebude dostávat PHM.

Další slabou stránkou je nedostatečná opora pro uložení povinnosti obcím v typovém plánu SSHR, kdy v příloze tohoto dokumentu v kartě opatření č. 9 je uvedeno, že obce budou provádět rozvinutí výdejních míst přidělových lístků a realizovat samotný výdej přidělových lístků. (1 str. 3 přílohy č. 9) Z kontextu daného dokumentu pak plyne, že se jedná o obce prvního a druhého typu a obce třetího typu neboli obce s přenesenou působností mají úkoly ještě širší. Nicméně v § 10c zákona o nouzových zásobách ropy je uvedena pouze působnost orgánů kraje a orgánů obce s rozšířenou působností. V případě stanovení úkolů obcím by se tedy dle zásady a contrario předpokládalo, že plnění těchto úkolů obcí by mělo být samostatnou působností, což je značně problematické, protože zákon jim takovou povinnost neukládá.

Slabou stránkou z geografického hlediska a pohledu správního členění území JČK je také nerovnoměrnost hustoty sítě vytipovaných čerpacích stanic řetězců Benzina a EuroOIL. Toto se jeví být výhodou pro velkou aglomeraci krajského města, kde jsou tři veřejné ČS, které jsou vytipovány, ale ve správním obvodu obecního úřadu obce s rozšířenou působností Týn nad Vltavou není ani jedna taková ČS. S ohledem na dobrou silniční síť a malou rozlehlost inkriminovaného správního obvodu je tato slabá stránka akceptovatelná. Slabinou však zůstává nutnost zahrnutí subjektu ze sousedního správního obvodu do krizového plánu obce s rozšířenou působností.

V plánovací dokumentaci není plánováno přednostní zásobování jednotek požární ochrany s předurčeností k zásahu pouze na území svého zřizovatele, ačkoliv tyto jednotky dobrovolných hasičů plní důležité úkoly nejen v oblasti

požární ochrany, ale některé jednotky též v oblasti ochrany obyvatelstva. Při rozsáhlých mimořádných událostech mohou být operačním střediskem nasazeny i mimo území svého zřizovatele. Dále není zajištěno zásobování obcí a obecních úřadů, kdy starosta obce má v případě vyhlášeného krizového stavu nebo při řešení mimořádné události významné úkoly, při jejichž plnění by mohl být nedostatek pohonných hmot velkou překážkou. Některé významné subjekty z oblasti ochrany obyvatelstva nebo plnění základních funkcí státu v území regionální úrovně dále potřebují pohonné hmoty pro zajištění chodu elektrocentrál jako záložních zdrojů elektrické energie pro nepřerušovanou dodávku. Především se jedná o zásobování obyvatelstva vodou a poskytovatele zdravotních služeb a léčebné péče. Tyto subjekty by mohly využívat systém postavený na nákupu nebo výdeji pohonných hmot u ČS obtížně, protože v případě nasazení výkonných elektrocentrál k zajištění jejich provozu jsou potřeba objemy pohonných hmot, které není možné dodat běžným výdejem do kanystrů u stojanu ČS. Dále není s využitím plánovaných postupů proveditelné zásobování soukromé společnosti GW Train Regio a.s., která není subjektem kritické infrastruktury, nicméně má nesporný regionální význam, protože v JČK zajišťuje podstatnou část železniční dopravy na dlouhých úsecích neelektrifikované železniční trati, jejíž zachování je při řešení nedostatku ropných produktů významné, protože již v nelegislativních opatřeních pro řešení nedostatku ropy a ropných produktů může být obyvatelstvu doporučováno využití hromadné přepravy namísto individuálních jízd. Kolejová železniční doprava má navíc výrazně vyšší efektivitu využití paliva nežli doprava automobilová. [1 str. 1 přílohy 5]

Plán ropné bezpečnosti, jak byl zpracován KÚ JČK, byl vytvořen jako pomocná dokumentace k naplnění úkolu uloženého v § 5 odst. 4. zákona o nouzových zásobách ropy, kde je stanoveno, že „Na přípravě a zavedení opatření k omezení spotřeby ropy a ropných produktů se podílejí orgány krajů a orgány obcí s rozšířenou

působností, které zajišťují připravenost správního obvodu kraje a správního obvodu obce s rozšířenou působností k realizaci přidělového systému“ [17 str. 6, § 5] Forma a rozsah obdobné dokumentace není stanovena a při jejím zpracování bylo vycházeno z metodického vedení SSHR a vlastních zkušeností zpracovatelů, což je příčinou jisté nekompatibility s postupy užitými SSHR v nověji vydaném typovém plánu pro narušení dodávek ropy a ropných produktů velkého rozsahu.

Dílčí závěr ze cvičení Blackout 2017 v Jihočeském kraji, které prověřovalo mimo jiné plánované postupy spolupráce mezi ČS na území kraje a orgány krizového řízení, je zjištění zásadní nepřipravenosti jednotlivých provozoven ČS na výdej pohonných hmot až po zaplacení, nebo prokázání oprávnění tankovat PHM. Při analýze situace v této oblasti bylo při přípravě cvičení zjištěno, že ČS řetězce Benzina ani ČS řetězce EuroOIL nejsou na naprosté většině výdejních stojanů schopné vydávat pohonné hmoty až po zaplacení. Při běžném provozu v místním prostředí to není vyžadováno a takový systém by nadměrně administrativně zatěžoval obsluhu. Negativním jevem mimo období nedostatku ropných produktů jsou situace ujetí osob od ČS bez zaplacení za odebrané PHM. V prostředí zavedeného přidělového systému však elektronika pokladního systému neumožňuje zahájit nebo odblokovat výdej PHM až po předložení přidělového lístku nebo načtení elektronické přidělové karty. Kontrola odběratelů chystajících se tankovat PHM u stojanů je tak nutně úkolem pro personál čerpací stanice, který je tím neúměrně vytížen oproti svým běžným povinnostem. Tuto slabinu spatřuji jako největší problém, který jsem odhalil analýzou systému, nicméně nejedná se o slabou stránku připravenosti nebo zpracované plánovací dokumentace JČK, ale o slabinu celého zažitého obchodního modelu prodeje PHM způsobeného nastavenými platebními zvyklostmi v podmínkách ČR.

6.2.3 Hrozby – diskuze

Flexibilitu možného řešení při vyhlášení stavu ropné nouze za použití karetního systému, která umožňuje aktivovat nebo deaktivovat čerpání na jednotlivé karty nebo pro celé skupiny uživatelů, jsem zahrnul mezi silné stránky. Opačnou stranou téže mince je hrozba pro lokální krajskou úroveň, že ústředním orgánem krizového řízení nebo ústředním správním úřadem může být rozhodnuto o nezařazení některého subjektu do karetního systému od počátku, nebo ukončení oprávnění čerpat PHM tímto subjektem na Kartu SSHR s okamžitou platností. V typovém plánu SSHR je uvedeno, že KÚ předkládá požadavky na počty karet na SSHR a SSHR zajišťuje distribuci karet k jednotlivým subjektům cestou KÚ. SSHR, respektive vláda ČR na její doporučení, musí mít možnost pružně v reálném čase reagovat na tenčící se zásoby PHM a omezit spotřebu. K tomu je ostatně celý systém již od počátku určen. Při svém rozhodování si musí stanovit priority a může využít pouze dostupné zásoby, případně do plánování zahrnout jen takový výhled budoucího vývoje, který je reálný. Pro lokální úroveň řízení to znamená nejistotu, zda naplánované postupy a způsoby řešení bude možné na regionální úrovni realizovat.

Jako technologická hrozba je vyhodnocena možná zranitelnost komunikace, konkrétně možnost výpadku datové komunikace kartového systému pro Karty SSHR a datové komunikace pokladních a evidenčních systémů. Při analýze podmínek bylo pohovory s provozovateli čerpacích stanic v rámci přípravy cvičení Blackout 2017 v Jihočeském kraji a následným dotazováním Oddělení ropné bezpečnosti zjištěno, že karetní systémy Karet SSHR umožňují po určitou dobu od vzniku výpadku datové komunikace provádět tzv. off-line operace, tedy účtovat k tíži vystavitele karty platby za vydané PHM i v případě, že karetní terminál na ČS není připojen datovým přenosem k centrále karetního systému. Tento off-line systém má určitá omezení, která jsou patrně obchodním

tajemstvím provozovatele, zejména dobu délky zálohy a způsob vypořádání plateb za realizované transakce, nicméně z poskytnutých informací se jeví, že v případě dlouhodobého výpadku v řádu dní by nebylo možné realizovat žádné transakce plateb za odebrané PHM a provozovatel ČS by subjektu prokazujícímu se Kartou SSHR neumožnil odběr PHM. Dále by byl případným výpadkem datového přenosu informací narušen systém doplňování PHM do zásobníků ČS, protože centrální dispečinky řetězců prodejců PHM sbírají data o stavu zásob na základě automatizovaného dálkového měření. V případě výpadku datové komunikace by tedy bylo nemožné plánovat jízdy cisternových vozů na ČS, nebo by bylo nutné využít náhradní způsob sběru a přenosu informací.

Popisovaná hrozba dvojkolejnosti plánovací dokumentace podle mne spočívá v možném rozštěpení postupů plánovaných v dokumentaci a to z důvodu různého zpracovatele a různého teoretického základu pro stav ropné nouze a pro vyhlášený krizový stav, kdy tvůrce plánu by měl vždy předpokládat, že na konci dobře proškolené a vycvičené soustavy krizových pracovníků stojí úředník registru vozidel nebo obsluha výdejního stojanu u ČS, která musí být schopna ke všem svým ostatním běžným povinnostem pochopit co se od ní v době nedostatku pohonných hmot požaduje a navíc vysvětlit přiměřeným způsobem nastalou situaci občanovi který by si rád načerpal pohonné hmoty. Vytvoření dvojí plánovací dokumentace pro dvě obdobné situace by mělo být provedeno mimořádně pečlivě, aby se minimalizovaly rozdíly v postupech na nezbytné minimum a tyto rozdíly pak byly v případě potřeby náležitě komunikovány. Dále pak je nutné, aby spolu dokumentace korespondovala nejen v okamžiku prvotního zpracování, ale též po provedení aktualizací. K tomu by mělo výrazně dopomoci jednotné plánovací prostředí zamýšleného informačního systému krizového řízení, jak bylo popsáno.

Zcela zásadní hrozbou pro systém zásobování prostřednictvím veřejných ČS v území spatřuji v tom, že provozovatel ČS není vlastníkem uskladněných PHM. Ačkoliv je toto značnou výhodou pro centrální úroveň v době plánování systému, kdy s jednotlivými prodejci PHM tedy s velkými řetězci byla uzavřena smlouva, může tato okolnost přinášet řadu podstatných komplikací při samotném řešení situace. Subjekty provozující síť ČS značek Benzina a EuroOIL se zdají být spolehlivými partnery, jejichž zástupci zasedají v NESO a jedná se též o bývalé státní podniky, nicméně v případě nařízení povinnosti plnit úkoly stanovené plánovací dokumentací SSHR ujednané smluvně, například přechod do nepřetržitého režimu prodeje 24 hodin denně 7 dní v týdnu je smlouvou vázán vlastník pohonných hmot, tedy řetězec. K plnění povinnosti není možné například pod sankcí přimět samotného provozovatele ČS který není subjektem kritické infrastruktury, nemá se SSHR uzavřenu žádnou smlouvu. U této hrozby se mi při zpracování mé práce nepodařilo navrhnout zlepšení systému nebo plánovací dokumentace tak, aby byl možný dopad hrozby minimalizován.

Hrozbou z oblasti bezpečnosti a veřejného pořádku je otázka zajištění pohonných hmot uskladněných na čerpací stanici a samotná organizace výdeje pohonných hmot, proti kriminální činnosti a narušování zákonnosti. Stav deletrvajícího nedostatku pohonných hmot může vyvolat kriminální jednání u osob které nemají na příděl pohonných hmot nárok nebo se chtějí nezákonným ziskem pohonných hmot obohatit. Situaci mohou dále zhoršit osoby páchající takové činy z nedbalosti, protože pokladní systémy neumožňují vydat pohonné hmoty až po zaplacení, tedy až po prokázání oprávněnosti odběru PHM. Domnívám se proto, že někteří spotřebitelé mohou situaci, kdy odběr pohonných hmot do nádrže vozidla již dokončili a obsluha ČS jim až poté sdělí, že na odběr nemají nárok, řešit ujetím bez zaplacení. Minimalizovat dopady tohoto rizika je možné posílení hlídkové činnosti Policie ČR v okolí vytipovaných ČS, případně využitím služeb soukromých hlídacích služeb nebo bezpečnostních agentur.

Poslední hrozbou, jež byla odhalena provedenou SWOT analýzou, je synergické působení více krizových situací na území současně.

Jak již jsem zmínil v předchozích kapitolách, oblast připravenosti v oblasti ropné bezpečnosti na krajské úrovni nebyla doposud odbornou literaturou přímo zpracována. Možná koexistence dvou paralelních plánovacích dokumentů pro řešení, a to pro stav ropné nouze podle zákona o nouzových zásobách ropy nebo řešení mimořádné události za vyhlášeného krizového stavu v intencích krizového zákona pak není ani užším okruhem odborné veřejnosti na vědeckých konferencích nebo metodických setkáních dostatečně řešen a problému není podle mne dáván dostatečný význam.

6.2.4 Příležitosti – diskuze

Příslibem dalšího rozvoje a zdokonalování plánovací dokumentace a celého systému ropné bezpečnosti je podle mne očekávaná koncepční aktualizace většiny plánovací dokumentace v podmínkách JČK. Důvodem této aktualizace je potřeba recepce typového plánu vydaného SSHR do Rozpracování tohoto typového plánu jakožto součásti krizového plánu kraje. Zpracovatelem krizového plánu kraje je sice dle § 15 odst. 1. písm. c) krizového zákona ve znění pozdějších předpisů HZS, nicméně zpracování této dokumentace je v nastaveném systému spolupráce mezi jednotlivými dotčenými institucemi v JČK pojato formou úzké spolupráce účelně vytvořených odborných skupin složených ze zástupců těchto institucí. Od takto složené odborné skupiny je možné očekávat nalezení řešení některých slabých stránek nebo eliminaci hrozeb odhalených touto diplomovou prací, na které by si mi nepodařilo zareagovat navrhovanými zlepšeními, nebo nalezení ještě lepších, komplexnějších nebo snazších a levnějších řešení. V podmínkách JČK se dále zpracování dokumentace ropné bezpečnosti může opřít o spolupráci s expertní skupinou složenou z pracovníků některých obecních úřadů, kteří v rámci tzv. Regulační skupiny

Jihočeského kraje pomáhají vytvářet metodiku a dokumentaci pro zavádění regulačních opatření i v jiných oblastech nežli PHM. Členové této regulační skupiny mají značný odborný potenciál pro nalezení komplexních řešení.

Protože v obdobné situaci jako v JČK se nejspíše nachází dokumentace a systém řešení nedostatku ropy a ropných produktů i v jiných krajích, bylo pracovníky SSHR ať již z oddělení ropné bezpečnosti, nebo i jiných odborů tohoto úřadu zabývajících se metodickým vedením krajů, přislíbena vytvoření společné metodiky a vzorového postupu pro zavádění přidělového systému PHM do konce roku 2018. Od této identifikované příležitosti si slibuji větší míru unifikace mezi jednotlivými kraji a v případě dalších koncepčních změn v systému ropné bezpečnosti pak snazší mezikrajskou koordinaci.

Další příležitostí k dalšímu vývoji je očekávané zavedení informačního systému krizového řízení na úrovni kraje. JČK nemá jednotné plánovací a operační prostředí pro oblast krizového řízení. Již několik let je vyvíjeno úsilí k vybudování jednotného informačního systému, který by umožňoval zejména automatizovat proces analýzy hrozeb v území, umožňoval vedení plánovací dokumentace krizového řízení a souvisejících oblastí v jednotném prostředí ve formě pokročilé databáze znalostí a postupů a umožňoval efektivní práci zejména s geografickými daty. Dosud nerealizovaný projekt Portál krizového řízení Jihočeského kraje by měl umožňovat mimo jiné udržovat aktualizovaný seznam kontaktních údajů, úkolů subjektů a postupů pro jednotlivé pracovníky v oblasti ropné bezpečnosti. V možnostech informačního systému by měla být i evidence předpokládané spotřeby PHM jednotlivými subjekty pro přibližné predikce spotřeby PHM na území. Dosud se nepodařilo najít vhodný zdroj financování tohoto projektu, což se doufám v příštích letech změní, nebo se podaří realizovat alespoň některé části ze zamýšleného projektu.

Možnou příležitostí, jak řešit kratší výpadek v dodávce ropy a ropných produktů za podmínky vyhlášeného krizového stavu je využití oprávnění hejtmána nařídít za stavu nebezpečí nebo vyhlášeného nouzového stavu majiteli PHM povinnost poskytnout věcný prostředek. V případě, že se nejedná o hmotné rezervy státu a nebude tím narušena obrana státu, je možné pro řešení krizové situace využít PHM některého subjektu. Protože poskytnutí věcného prostředku je vždy za náhradu, jednalo by se o způsob, jak si orgány krizového řízení zajistí přednostně nákup PHM. Toto možné řešení ale opět naráží na již popsanou hrozbu spočívající v rozdílném provozovateli ČS a rozdílném vlastníku uskladněných PHM. Proto by bylo nezbytné, aby si orgán krizového řízení provedl dobrou analýzu vlastnických vztahů a uložil nařízením povinnost správnému subjektu.

6.3 Diskuze navrhovaných opatření

Nastavený systém vytipovaných nádvorních čerpacích stanic považuji za zdařilý. Neobstojí však v situaci, kdy by nebylo koncepčně řešeno jeho zásobování pohonnými hmotami z hmotných rezerv státu v případě vyčerpání komerčních zásob uskladněných na ČS. Rozhodl jsem se proto jej v návrhu změn vyřadit z plánu ropné bezpečnosti JČK. V počátečních fázích projevujícího se nedostatku ropných produktů na regionální úrovni by bylo možné využít zásob uskladněných na těchto nádvorních ČS. Pro zapojení těchto ČS vydáním nařízení hejtmána o uložení povinnosti poskytnout věcný prostředek – pohonné hmoty by bylo nezbytné, aby byla situace řešena za vyhlášeného krizového stavu.

Skupina spotřebitelů, na které nebylo v dosavadním systému ropné bezpečnosti pamatováno, ale která je pro ochranu obyvatelstva a pro případné nouzové zásobování obyvatelstva vodou zásadní, jsou provozovatelé náhradních zdrojů elektrické energie, kteří s jejich pomocí zajišťují plnění svých úkolů z krizového plánu kraje. V podmínkách JČK se jedná v první řadě o

vodárenské společnosti, které potřebují PHM pro zajištění čerpání vody do veřejných vodovodů a o krajem provozované nemocnice v bývalých okresních městech a již zmíněný provozovatel přepravy na lokální železnici, který PHM spotřebovává v dieselových lokomotivách. Tyto subjekty nesplňují kritéria pro ustanovení subjektem kritické infrastruktury, nicméně v regionálním měřítku jsou natolik významné, že snahou orgánů krizového řízení bude zajistit těmto subjektům přednostní zásobování PHM, pokud vznikne potřeba. S ohledem na velkou nárazovost požadavku na PHM pouze při spuštění záložních agregátů těchto subjektů a velkou spotřebu co do množství pohonných hmot v řádu tisíců litrů PHM denně není reálné odkázat je na odběr pohonných hmot na vytipovaných veřejných ČS v okolí. Pro tyto subjekty jsem navrhl doplnit dosud plánované využití karetního systému o přímé zavážení PHM do zásobních nádrží náhradních zdrojů automobilovou cisternou. Pro regionálního železničního dopravce jsem navrhl obdobným způsobem zásobování jeho železničního depa. Pro zajištění pohonných hmot k takovému přímému zásobování by byla buďto úplná změna do celostátního systému přidělového systému, což není cílem této práce, nebo jeho rozšíření tímto způsobem:

Zařazení motorové nafty a automobilového benzínu do systému nezbytných dodávek spojené se zařazením těchto položek do číselníku nezbytných dodávek SSHR. V případě vzniku stavu ropné nouze využít PHM na trhu, které nejsou hmotnými rezervami pro zásobování těchto subjektů. Karetní systém pro tyto subjekty navrhuji ponechat.

Ze systému plánování by ústřední úrovní měly být vyřazeny obce, nejenom proto, že k plnění úkolů distribuce přidělových lístků nemají zmocnění v zákoně, ale též proto, že zejména menší obce nejsou k takové agendě personálně ani materiálně vybaveny a potřebná agenda může být efektivně vykonávána na

obcích s rozšířenou působností na registrech řidičů, kde takovou službu budou obyvatelé pravděpodobně i očekávat.

Můj poslední návrh na zlepšení celého systému ropné bezpečnosti směřuje ke snaze změnit zavedený systém platby za natankované PHM předem prostřednictvím smluvního závazku prodejců pohonných hmot modifikovat své pokladní a výdejní automatizační systémy. Další alternativou by byla zákonodárná iniciativa, která by takovou povinnost prodejcům PHM uložila plošně. Jsem si vědom velké finanční a organizační náročnosti takového kroku. Pevně věřím, že kdyby se toto poslední navrhované opatření k nápravě podařilo realizovat, výrazně by stoupla celková efektivita systému ropné bezpečnosti.

7 ZÁVĚR

Cílem práce bylo zhodnotit systém distribuce nouzových strategických zásob ropy při vyhlášení stavu ropné nouze v Jihočeském kraji. Mým hlavním úkolem bylo provedení analýzy současného stavu celého systému ropné bezpečnosti a na základě závěrů této analýzy navrhnout úpravu systému nouzového zásobování ropnými produkty na území Jihočeského kraje.

Provedená analýza současného stavu poukázala na mnohé nedostatky v dosavadním systému, z nichž se mi podařilo navrhnout systémové změny, které směřují k lepšímu zajištění distribuce ropných produktů za stavu ropné nouze.

Přínosem práce je, krom provedené analýzy stávajícího stavu v jeho silných a slabých stránkách též popisná část práce, ve které vykresluji systém ropné bezpečnosti zasazený do kontextu bezpečnosti ČR. Přínosnost této obecně popisné části spatřuji v tom, že při shromažďování podkladů pro tuto práci jsem našel velice málo pramenů zabývajících se danou problematikou alespoň okrajově.

Za hlavní přínos práce považuji odhalení neaktuálnosti dosud nastaveného systému vytipovaných nádvorních ČS po vypracování Typového plánu pro danou oblast a návrh na způsob zajištění dodávek pohonných hmot subjektům pro které se jeví jako nevhodné využití karetního i lístkového přidělového systému pohonných hmot, a to návrhem zařazení pohonných hmot do systému nezbytných dodávek.

8 SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

Zkratka	Její význam
IZS	Integrovaný záchranný systém
PHM	Pohonné hmoty (a maziva)
ČS	Čerpací stanice pohonných hmot
JČK	Jihočeský kraj
KÚ JČK	Krajský úřad Jihočeského kraje
HZS	Hasičský záchranný sbor
KŠK	Krizový štáb kraje
ČR	Česká Republika
NESO	Národní organizace pro strategii řešení ropné nouze

9 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

1. **SSHR Oddělení ropné bezpečnosti.** *Typový plán "Narušení dodávek ropy a ropných produktů velkéhorozsahu"*. Praha : Správa státních hmotných rezerv, 2017. str. 3.
2. **JIRÁSEK, Jakub, SIVEK, Martin a LÁZNIČKA, Petr.** *Ložiska nerostů*. Ostrava : Anagram, 2010. ISBN 978-80-7342-206-6.
3. **Petroleum CZ.** *Počátky novodobé těžby ropy*. Petroleum.cz. [Online] 2018. [Citace: 10. 6 2018.] <http://www.petroleum.cz/ropa/pocatky-novodobe-tezby-ropy.aspx>.
4. **MND.** *Moravské naftové doly. Historie*. [Online] [Citace: 10. 6 2018.] <http://www.mnd.eu/historie/>.
5. **Ministerstvo průmyslu a obchodu.** *Ropa a ropné produkty: Bilanční přehled za rok 2016*. Praha : Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2016.
6. **Ministerstvo průmyslu a obchodu.** *Ropa a ropné produkty: Bilanční přehled za rok 2015*. Praha : MPO, 2016.
7. **MERO.** *MERO - Ropovod Družba*. [Online] [Citace: 2. 7 2018.] <http://www.mero.cz/provoz/mapa-druzba/>.
8. **Petroleum CZ.** *PETROLEUM CZ Doprava a skladování ropy. Ropovody, Ropovod Družba a Ropovod IKL*. [Online] [Citace: 2018. 7 8.] <http://www.petroleum.cz/doprava/>.
9. **ZAPLATÍLEK, Jan.** *Zásobování České republiky ropou*. Pro-Energy magazín. 2007, Sv. 1, 7.

10. **Čepro a.s.** *Spolehlivý zdroj*. Praha : Čepro a.s., 2013.
11. **Ministerstvo průmyslu a obchodu.** *Evidence čerpacích stanic pohonných hmot: Zpráva o aktualizaci a stavu*. Praha : MPO ČR, 2018.
12. **Ministerstvo zahraničních věcí ČR, kol. autorů .** *Bezpečnostní strategie České republiky 2015*. Praha : MZV, 2015. ISBN 978-80-7447-005-5.
13. **ANTUŠÁK, Emil.** *Krizový management: hrozby - krize - příležitosti*. Praha : Wolters Kluwert, 2009. ISBN 978-80-7357-488-8.
14. **HARAZIN, Lukáš a Luža, Oldřich.** *Ekonomika při řešení krizových situací: vybrané kapitoly*. Praha : Policejní akademie, 2010. ISBN 978-80-7251-322-2.
15. **Sbírka zákonů VIA** *Zákony pro lidi. Zákon č. 97/1993 Sb., o působnosti Správy státních hmotných rezerv.* [Online] [Citace: 14. 6 2018.] <https://zakonyprolidi.cz/cs/1993-97>.
16. **NESO** *Informace k činnosti Národní organizace pro strategii řešení ropné nouze (NESO)*. SSHR. Praha : SSHR, 2015.
17. **Sbírka zákonů VIA** *Zákony pro lidi. Zákon 189/1999 Sb., o nouzových zásobách ropy, o řešení stavů ropné nouze a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o nouzových zásobách ropy).* [Online] [Citace: 13. 10 2017.] <https://zakonyprolidi.cz/cs/1999-189/souvislosti>.
18. **Fuchs, Kamil a Tuleja, Pavel.** *Základy ekonomie*. 2003. ISBN 80-86119-74-2.
19. **Procházková, Dana a Josef, Říha.** *Krizové řízení*. Praha : MV GŘ HZS, 2004. ISBN 80-86640-30-2.

20. *How to Perform SWOT Analysis*. [Online] [Citace: 10. 8 2018.] <http://articles.bplans.co.uk/marketing-a-business/how-to-perform-swot-analysis/300>.

21. **Dream Academy**. *Naučíme*. [Online] [Citace: 8. červen 2018.] <http://www.dreamacademy.cz/naucime/vyklad/planovani-projektu/planovani/swot-analyza/>.

22. **PROCHÁZKOVÁ, D., ŘÍHA, J.** *Krizové řízení*. Praha : GŘ HZS ČR, 2004. ISBN 80-86640-30-2.

23. **HORÁK, Rudolf**. *Průvodce krizovým plánováním pro veřejnou správu: [prevence řešení mimořádných krizových situací]*. Praha : Linde, 2011. ISBN 978-80-7201-827-7.

24. **BARTUŠKA, Václav, LOUŽEK, Marek,**. *Energetická politika: sborník textů*. Praha : CEP, 2009. ISBN 978-80-86547-77_0.

25. **FRYŠAR, Miroslav**. *Ochrana kritické infrastruktury*. Praha : Česká asociace bezpečnostních manažerů, 2011. ISBN 978-80-260-1215-3.

26. **KAHL, Jiří**. *Hospodářská opatření pro krizové stavy: modul H*. Praha : MV - Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2008. ISBN 978-80-86640-90-7.

27. **MV GŘ HZS ČR**. *Ochrana obyvatelstva a krizové řízení: skripta*. Praha : Ministerstvo vnitra - Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2015. ISBN 978-80-86466-62-0.

26. **MV ČR.** *Terminologický slovník pojmů z oblasti krizového řízení.* Praha 2016
<http://www.mvcr.cz/clanek/terminologicky-slovník-krizove-rizeni-a-planovani-obrany-statu.aspx>

27. **ANCESCHI, Luca, Symons, Jonathan.** *Energy security in the era of climate change: the Asia-Pacific experience.* New York: Palgrave Macmillan, 2012. ISBN 978-0-230-27987-2.

28. **European Union.** *EU energy in figures - statistical pocketbook.* Luxembourg: European Union, 2015. ISBN 978-92-79-48359-2.

29. **SOULEIMANOV, E.** *Energetická bezpečnost.* Plzeň: Aleš Čeněk, 2011, ISBN 978-80-7380-331-5

10 SEZNAM POUŽITÝCH OBRÁZKŮ

Tabulka 1 Struktura dodávek ropy do ČR ze zahraničí (rok 2015 a 2016) (5)	15
Tabulka 2 Srovnání dovozů a vývozů ropy a rafinérských produktů celkem v ČR za období leden až prosinec 2014/2015/2016 (5 str. 14) (6 str. 14).....	16
Tabulka 3 Přehled počtu veřejných a neveřejných ČS podle území krajů (11)	
.....	24

11 SEZNAM POUŽITÝCH TABULEK

Tabulka 1 Struktura dodávek ropy do ČR ze zahraničí (rok 2015 a 2016) (5)	15
Tabulka 2 Srovnání dovozů a vývozů ropy a rafinérských produktů celkem v ČR za období leden až prosinec 2014/2015/2016 (5 str. 14) (6 str. 14).....	16
Tabulka 3 Přehled počtu veřejných a neveřejných ČS podle území krajů (11)	
.....	24